

**МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ
АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ СЛУЖБИ
КАФЕДРА КРИМІНАЛЬНОГО, КРИМІНАЛЬНО-
ВИКОНАВЧОГО ПРАВА ТА КРИМІНОЛОГІЇ**

ПОГОДЖЕНО:
Завідувач кафедри
доктор юридичних наук
_____ С. Р. Тагієв
«__» _____ 2021 р.

**СИЛАБУС
навчального курсу «Теорія кваліфікації кримінальних
правопорушень»
спеціальність 081 «Право»
другий (магістерський) рівень вищої освіти
форма навчання: денна, заочна**

РОЗРОБНИК:
доцент кафедри,
кандидат юридичних наук
Звенигородський О.М. _____

ЗАТВЕРДЖЕНО:
на засіданні кафедри кримінального,
кримінально-виконавчого права та
кримінології
протокол № __ від «__» серпня
2021 р.

Кредити та
кількість годин:

4 кредитів ECTS; 120 годин:

Денна форма навчання - 16 лекційних, 20 семінарських, 4 практичних та 80 самостійної роботи.

Заочна форма навчання – 6 лекційних, 4 семінарських, 2 практичних та 108 самостійної роботи.

Анотація курсу

«Теорія кваліфікації кримінальних правопорушень» – одна з найважливіших навчальних дисциплін кримінально-правового циклу, що викладається у вищих юридичних закладах освіти. Досконале знання кримінального законодавства нашої держави є необхідною умовою успішної роботи за фахом. Це покладає на слухача обов'язок із перших днів занять відмовитися від поверхового засвоєння кримінально-правових інститутів, категорій і понять.

Одним із найважливіших питань при застосуванні кримінального закону є визначення того, яке саме кримінальне правопорушення вчинила особа та якою нормою воно передбачено. Цілком і повністю вирішується це питання в процесі кваліфікації кримінальних правопорушень.

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни – «Теорія кваліфікації кримінальних правопорушень» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівців на другому (магістерському) рівні вищої освіти за спеціальністю 081 «Право».

Курс «Теорія кваліфікації кримінальних правопорушень» завершує вивчення матеріального кримінального права України і покликаний узагальнити, поглибити і розширити знання слухачів і студентів Загальної та Особливої частин кримінального права та прищепити їм практичні навички кваліфікації конкретних кримінальних правопорушень.

Курс передбачає вивчення положень загальної теорії кваліфікації кримінальних правопорушень та набуття навичок кваліфікації розповсюджених кримінальних правопорушень проти життя, здоров'я та статевої свободи і статевої недоторканості особи, а також проти власності, громадської безпеки та правосуддя.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є поняття, структура, стадії та правила кваліфікації кримінальних правопорушень, види кваліфікації кримінальних правопорушень, розкриття об'єктивних та суб'єктивних ознак складів кримінальних правопорушень.

Міждисциплінарні зв'язки: теорія держави та права, кримінальне право, адміністративне право, кримінологія, кримінальний процес, кримінально-виконавче право, криміналістика, оперативно-розшукова діяльність, кримінологія.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. **Метою** викладання навчальної дисципліни – «Теорія кваліфікації кримінальних правопорушень» є з'ясування законодавчих і теоретичних проблем Загальної та Особливої частин кримінального права, пов'язаних з кваліфікацією кримінальних правопорушень; вивчення загальних положень теорії кваліфікації кримінальних правопорушень щодо поняття, підстав, видів, структури, функцій, принципів та правил кваліфікації кримінальних

правопорушень; вивчення правил кваліфікації, що стосуються Загальної частини кримінального права, зокрема: попередньої кримінальної протиправної діяльності, множинності кримінальних правопорушень, співучасті у вчиненні кримінальних правопорушень, конкуренції норм, помилок у кримінальному праві; набуття вмінь тлумачення кримінального закону та положень постанов Пленуму Верховного Суду України; вироблення навичок правильної кваліфікації та розмежування кримінальних правопорушень, визначних Особливою частини кримінального права, зокрема проти: життя та здоров'я особи, статевої свободи та статевої недоторканості особи, власності, громадської безпеки та правосуддя, а також з'ясування спірних питань щодо кваліфікації складів цих кримінальних правопорушень.

1.2. Основними *завданнями* вивчення дисципліни є:

1.2.1. Визначення методологічних питань, що стосуються поняття кримінально-правової кваліфікації та її видів.

1.2.2. З'ясування принципів, якими слід керуватися у ході кримінально-правової кваліфікації.

1.2.3. Чітке відмежування кримінальних правопорушень у ході кримінально-правової кваліфікації.

1.2.4. Аналіз проблемних питань кваліфікації, що виникають під час кримінально-правової характеристики кримінальних правопорушень.

1.2.5. Правильне та чітке застосування закону про кримінальну відповідальність.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми слухачі та студенти повинні:

знати:

- основні положення про кваліфікацію кримінальних правопорушень;
- принципи кваліфікації кримінальних правопорушень;
- елементи конкретних складів кримінальних правопорушень та їх обов'язкові і факультативні ознаки, які впливають на кваліфікацію;
- правила кваліфікації інститутів Загальної та Особливої частин кримінального права;
- особливості кваліфікації окремих видів кримінальних правопорушень.

вміти:

- ефективно використовувати положення закону про кримінальну відповідальність та інших нормативно-правових документів при кваліфікації кримінальних правопорушень;
- володіти основними правилами кваліфікації кримінальних правопорушень;

- практично вирішувати ситуативні задачі кваліфікації кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи, статевої свободи та статевої недоторканості, власності, громадського порядку, правосуддя;
- розмежовувати вищезазначені кримінальних правопорушень від суміжних складів кримінальних правопорушень та від інших правопорушень, цивільних деліктів;
- досліджувати судову практику та формулювати правила кваліфікації кримінальних правопорушень на підставі її вивчення;
- визначати проблемні питання курсу та формувати шляхи їх подолання.

1.4. Структурно-логічна схема навчальної дисципліни

Програма навчальної дисципліни складається з Загальної частин, в яку входять сім розділів (десять тем):

Розділ 1. Поняття та значення кваліфікації кримінальних правопорушень. Кваліфікація кримінального правопорушення за елементами складу кримінального правопорушення.

Розділ 2. Кваліфікація закінченого та незакінченого кримінального правопорушення.

Розділ 3. Кваліфікація кримінальних правопорушень, вчинених у співучасті.

Розділ 4. Кваліфікація кримінальних правопорушень при конкуренції кримінально-правових норм.

Розділ 5. Кваліфікація множинності кримінальних правопорушень.

Розділ 6. Кваліфікація діяння при юридичній помилці у кримінальному праві.

Розділ 7. Кваліфікація діянь, вчинених за обставин, що усувають їх кримінальну протиправність. Кваліфікація діянь, що не є кримінально протиправними та кваліфікація посткримінальної поведінки особи.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 120 годин / 4 кредити ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

Розділ 1. Поняття та значення кваліфікації кримінальних правопорушень. Кваліфікація кримінального правопорушення за елементами складу кримінального правопорушення

Тема 1. Загальні положення кваліфікації кримінальних правопорушень

Поняття та значення кваліфікації кримінальних правопорушень. Теоретичні та законодавчі проблеми кваліфікації кримінальних правопорушень. Проблемні питання визначення кваліфікації кримінальних правопорушень.

Поняття і види підстав кримінально-правової кваліфікації. Фактична підстава кримінально-правової кваліфікації. Юридична підстава кримінально-правової кваліфікації. Спірні питання визначення підстав кваліфікації кримінальних правопорушень у кримінальному праві.

Особливості формування структури кваліфікації кримінальних правопорушень.

Розмежування складів кримінальних правопорушень – необхідна умова правильної кваліфікації кримінальних правопорушень.

Принципи та правила кваліфікації кримінальних правопорушень: особливості співвідношення та перспективи законодавчого закріплення.

Види кваліфікації кримінальних правопорушень. Дискусійні питання класифікації за певними критеріями кваліфікації кримінальних правопорушень.

Етапи (стадії) кваліфікації кримінальних правопорушень.

Результат кваліфікації кримінального правопорушення. Формула кваліфікації кримінального правопорушення. Юридичне формулювання обвинувачення. Особливості формування обвинувачення і визначення формули кваліфікації кримінальних правопорушень в теорії та судовій практиці.

Спірні питання значення судових роз'яснень для кваліфікації кримінальних правопорушень.

Тема 2. Кримінально-правова кваліфікація за елементами складу кримінального правопорушення

Склад кримінального правопорушення – юридична підстава кваліфікації. Елементи та ознаки складу кримінального правопорушення, які використовуються при кримінально-правовій кваліфікації. Юридичне

значення елементів та ознак складу кримінального правопорушення для кваліфікації кримінальних правопорушень.

Види складів кримінального правопорушення та їх значення для кримінально-правової кваліфікації.

Кваліфікація кримінального правопорушення за об'єктом складу кримінального правопорушення. Кваліфікація кримінального правопорушення за об'єктивною стороною складу кримінального правопорушення. Кваліфікація кримінального правопорушення за суб'єктом складу кримінального правопорушення. Кваліфікація кримінального правопорушення за суб'єктивною стороною складу кримінального правопорушення. Кваліфікація кримінального правопорушення, передбаченого бланкетною диспозицією. Кваліфікація кримінального правопорушення за наявності у нормі оціночної ознаки. Кваліфікація кримінального правопорушення, вчиненого за наявності кваліфікуючих (обтяжуючих) та привілейованих (пом'якшуючих) ознак складу злочину.

Розділ 2. Кваліфікація закінченого та незакінченого кримінального правопорушення

Тема 3. Кваліфікація закінченого кримінального правопорушення

Поняття та кваліфікація закінченого кримінального правопорушення. Дискусійні питання кваліфікації ознак закінченого кримінального правопорушення. Критерії розмежування попередньої кримінальної протиправної діяльності та закінченого кримінального правопорушення.

Вимоги до кваліфікації закінченого кримінального правопорушення.

Особливості кваліфікації визначення моменту закінчення кримінального правопорушення.

Одиничне кримінальне правопорушення: поняття, ознаки, види, значення для кримінально-правової кваліфікації. Кваліфікація простого одиничного закінченого кримінального правопорушення. Кваліфікація ускладненого одиничного закінченого кримінального правопорушення: триваючого, продовжуваного, складного (складеного), з похідними наслідками.

Тема 4. Кваліфікація незакінченого кримінального правопорушення

Спеціальні питання кваліфікації незакінченої кримінальної протиправної діяльності.

Дискусійні питання кваліфікації окремих видів готування до кримінального правопорушення.

Кваліфікація невдалої співучасті. Кваліфікація готування до кримінального правопорушення при альтернативному умислі. Кваліфікація готування до кримінального правопорушення при неконкретизованому умислі.

Особливості кваліфікації окремих видів замаху на кримінальне правопорушення. Кваліфікація замаху при альтернативному та неконкретизованому умислі. Формула кваліфікації попередньої кримінальної протиправної діяльності.

Юридичне значення добровільної відмови від вчинення кримінального правопорушення.

Особливості добровільної відмови на стадії закінченого замаху. Кваліфікація невдалої добровільної відмови.

Розділ 3. Кваліфікація кримінальних правопорушень, вчинених у співучасті

Тема 5. Кваліфікація кримінальних правопорушень, вчинених у співучасті

Співучасть у кримінальному правопорушенні: поняття (об'єктивні та суб'єктивні ознаки), значення для кваліфікації кримінального правопорушення.

Загальні питання кваліфікації діянь окремих співучасників. Кваліфікація діяння виконавця (співвиконавця), організатора, підбурювача та пособника. Особливості кваліфікації діяння співучасника, який виконав декілька ролей у спільно вчиненому кримінальному правопорушенні.

Дискусійні питання кваліфікації різних форм співучасті. Особливості кваліфікації діянь учасників організованої групи чи злочинної організації.

Спеціальні питання кваліфікації кримінальних правопорушень, вчинених у співучасті (ексцес виконавця, співучасть зі спеціальним суб'єктом, провокація кримінального правопорушення).

Кваліфікація кримінального правопорушення при невдалій співучасті у кримінальному правопорушенні (невдалому організаторстві, невдалому підбурюванні, невдалому пособництві).

Особливості кваліфікації за наявності одночасно ознак співучасті у кримінальному правопорушенні та причетності до кримінального правопорушення.

Спірні питання кваліфікації добровільної відмови від доведення кримінального правопорушення до кінця при співучасті.

Розділ 4. Кваліфікація кримінальних правопорушень при конкуренції кримінально-правових норм

Тема 6. Кваліфікація кримінальних правопорушень при конкуренції кримінально-правових норм

Конкуренція кримінально-правових норм: поняття, види, значення для кваліфікації кримінального правопорушення. Проблемні питання визначення конкуренції кримінально-правових норм та її видів.

Особливості кваліфікації при конкуренції загальної та спеціальної норм.

Спірні питання кваліфікації при конкуренції частини і цілого (конкуренція норм при простому і складеному (складному) складах кримінальних правопорушень; конкуренція норм при незакінченій кримінальній протиправної діяльності та закінченого кримінальному правопорушенні; конкуренція норм при співучасті у кримінальному правопорушенні й «самостійному» кримінальному правопорушенні).

Кваліфікація кримінального правопорушення при конкуренції спеціальних кримінально-правових норм.

Дискусійні питання кваліфікації кримінальних правопорушень при конкуренції кваліфікуючих або пом'якшуючих ознак складу кримінального правопорушення.

Колізія та конкуренція кримінально-правових норм при кваліфікації кримінального правопорушення. Колізія в кримінальному праві: поняття, види, значення для кваліфікації кримінального правопорушення. Співвідношення конкуренції кримінально-правових норм та колізії кримінально-правових норм. Кваліфікація кримінального правопорушення при темпоральній, просторовій, ієрархічній колізії.

Розділ 5. Кваліфікація множинності кримінальних правопорушень

Тема 7. Кваліфікація множинності кримінальних правопорушень

Множинність кримінальних правопорушень: поняття, ознаки, види, значення для кримінально-правової кваліфікації. Одиначне кримінальне правопорушення як елемент множинності кримінальних правопорушень.

Проблемні питання кваліфікації множинності кримінальних правопорушень. Співвідношення множинності та одиначного кримінального правопорушення. Законодавчі перспективи класифікації множинності кримінальних правопорушень та особливості їх кваліфікації.

Дискусійні питання кваліфікації повторності кримінальних правопорушень.

Теоретичні та практичні проблеми кваліфікації сукупності кримінальних правопорушень.

Особливості кваліфікації рецидиву кримінальних правопорушень.

Розділ 6. Кваліфікація діяння при юридичній помилці у кримінальному праві

Тема 8. Кваліфікація діяння при юридичній помилці у кримінальному праві

Теоретичні проблеми визначення та диференціації помилок у кримінальному праві. Співвідношення кваліфікації кримінального

правопорушення при помилках в кримінальному праві та кримінально-правовій помилки при кваліфікації кримінальних правопорушень.

Особливості кваліфікації при юридичній помилці (кваліфікація помилки особи в протиправності (непротиправності) власного діяння та його можливих наслідків; кваліфікація помилки винної особи в правовій оцінці вчиненого кримінального правопорушення; кваліфікація помилки у виді чи розмірі покарання).

Дискусійні питання кваліфікації при фактичній помилці (кваліфікація при помилці в ознаках об'єкта кримінального правопорушення; кваліфікація в ознаках об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення; кваліфікація посягання при «відхиленні дії»).

Розділ 7. Кваліфікація діянь, вчинених за обставин, що усувають їх кримінальну протиправність. Кваліфікація діянь, що не є кримінально протиправними та кваліфікація посткримінальної поведінки особи

Тема 9. Кваліфікація діянь вчинених за обставин, що виключають їх протиправність

Поняття та види обставин, які усувають кримінальну протиправність діяння. Підстава кваліфікації діянь, що усувають кримінальну протиправність діяння. Фактична та юридична підстава кваліфікації діянь, що усувають кримінальну протиправність діяння.

Загальні положення кваліфікації діянь, вчинених за таких обставин.

Кваліфікація діянь, вчинених за наявності окремих видів обставин, передбачених розділом VIII Загальної частини КК. Кваліфікація заподіяння шкоди при необхідній обороні. Кваліфікація заподіяння шкоди за уявної оборони. Кваліфікація заподіяння шкоди при затриманні особи, що вчинила кримінальне правопорушення. Кваліфікація заподіяння шкоди у стані крайньої необхідності. Кваліфікація заподіяння шкоди при фізичному або психічному примусі. Кваліфікація заподіяння шкоди при виконанні наказу або розпорядження. Кваліфікація заподіяння шкоди при вчиненні діяння, пов'язаного з ризиком. Кваліфікація заподіяння шкоди при виконанні спеціального завдання з попередження чи розкриття кримінальної протиправної діяльності організованої групи чи злочинної організації.

Кваліфікація діянь, вчинених за обставин, що виключають кримінальну протиправність, передбачених Особливою частиною КК.

Кваліфікація діянь, вчинених за обставин, які усувають кримінальну протиправність діяння, передбачених Конституцією України, міжнародно-правовими актами та «некримінальними» нормативно-правовими актами України.

Тема 10. Кваліфікація діяння, що не є кримінально протиправним, та кваліфікація посткримінальної поведінки особи

Поняття, види та зміст діянь, що не є кримінально протиправними.

Кваліфікація малозначного діяння. Поняття, зміст та кримінально-правове значення малозначного діяння. Умови правильної кваліфікації малозначного діяння. Правила кваліфікації малозначного діяння.

Кваліфікація діяння, вчиненого особою, яка не є суб'єктом кримінального правопорушення. Поняття, види та ознаки суб'єкта кримінального правопорушення. Умови правильної кваліфікації діяння, вчиненого особою, яка не є суб'єктом кримінального правопорушення. Правила кваліфікації діяння, вчиненого особою, яка не є суб'єктом кримінального правопорушення

Кваліфікація посткримінальної поведінки. Поняття, зміст та види посткримінальної поведінки особи. Кваліфікація позитивної посткримінальної поведінки особи. Кваліфікація негативної посткримінальної поведінки особи.

Організація навчання

Тематичний план

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма навчання						заочна форма навчання					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	с	п	с.р.	і.р.		л	с	п	с.р.	і.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА												
Розділ 1. Поняття та значення кваліфікації кримінальних правопорушень. Кваліфікація кримінального правопорушення за елементами складу кримінального правопорушення												
1 семестр						1 семестр						
Т.1 Загальні положення кваліфікації кримінальних правопорушень	12	2	2		8		15	2			13	
Т.2 Кримінально-правова кваліфікація за елементами складу кримінального правопорушення	12	2	2		8		15	2			13	
Розділ 2. Кваліфікація закінченого та незакінченого кримінального правопорушення												
Т. 3 Кваліфікація закінченого кримінального правопорушення	12	2	2		8		12	2			10	
Т. 4 Кваліфікація незакінченого кримінального правопорушення	12	2	2		8		10				10	
Розділ 3. Кваліфікація кримінальних правопорушень, вчинених у співучасті												
Т. 5 Кваліфікація кримінальних правопорушень, вчинених у співучасті	14	2	2	2	8		12		2		10	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 4. Кваліфікація злочинів при конкуренції кримінально-правових норм												
Т. 6 Кваліфікація кримінальних правопорушень при конкуренції кримінально-правових норм	14	2	2	2	8		12		2		10	
Розділ 5. Кваліфікація множинності кримінальних правопорушень												
Т. 7 Кваліфікація множинності кримінальних правопорушень	12	2	2		8		12			2	10	
Розділ 6. Кваліфікація діяння при юридичній помилці у кримінальному праві												
Т. 8 Кваліфікація діяння при юридичній помилці у кримінальному праві	10		2		8		10				10	
Розділ 7. Кваліфікація діянь, вчинених за обставин, що усувають їх кримінальну протиправність. Кваліфікація діянь, що не є кримінально протиправними та кваліфікація посткримінальної поведінки особи												
Т. 9 Кваліфікація діянь вчинених за обставин, що виключають їх кримінальну протиправність	12	2	2		8		10				10	
Т.10 Кваліфікація діяння, що не є кримінально протиправним, та кваліфікація посткримінальної поведінки особи	10		2		8		10				10	
Всього за семестр	120	16	20	4	80		120	16	20	4	80	

Завдання до семінарів та практичних занять

Викладення навчальної дисципліни «Теорія кваліфікації кримінальних правопорушень» здійснюється на основі курсу лекцій, шляхом проведення семінарських та практичних занять, самостійної роботи, залучення перспективних форм навчання, таких, як написання рефератів, проведення дискусій з актуальних проблем, виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань тощо.

Семінарське заняття

Даний вид заняття проходить переважно шляхом опитування слухачів у групі за контрольними завданнями і запитаннями дозволяє швидко і оперативно оцінити їх знання. При цьому одному слухачу ставляться контрольні запитання (як правило три-чотири) з різних питань, винесених на семінарське заняття, що дає можливість оцінити його підготовку по цілій темі.

Окрім цього, опитування слухачів здійснюється за трьома-чотирма контрольними завданнями і (або) запитаннями.

Відповідь на поставлені запитання повинна бути обґрунтованою (зокрема, це можуть бути посилання на положення закону, акти тлумачення законодавства, узагальнення слідчої та судової практики, підручники і навчальні посібники, публікації результатів наукових досліджень, лекційні матеріали тощо).

На занятті активно використовується робота «біля дошки» (схематичне зображення певних юридичних конструкцій, процедур, механізмів реалізації, співвідношення повноважень тощо).

З метою забезпечення більш системного контролю рівня знань на семінарських заняттях регулярно проводитиметься тестування.

Слухачам необхідно бути готовими до різноманітних форм активізації роботи: проведення дискусій з окремих питань; коментування до підготовлених медіапрезентацій з використання технічних засобів навчання (.).

Готуючись до семінарського заняття слухачі мають підготувати конспект питань, що містяться в плані відповідної теми. Наявність конспекту всіх (!) питань та ваша присутність на занятті є запорукою успішної роботи та отримання балів (їх кількість залежить від вашої активності та якості підготовки). Відсутність конспекту або неповний конспект, навіть за умови вашої присутності на семінарі, оцінюється в 0 балів.

Практичне заняття

Практичне заняття є однією з найважливіших форм навчального процесу. Воно має за мету допомогти слухачам глибше уявити теоретичні положення, закріпити необхідні навички в застосуванні теоретичних знань у своїй майбутній практичній діяльності.

Практичні заняття дають можливість доопрацювати з слухачами всі деталі питань, добитися конкретних знань матеріалу. Вони покликані навчити слухачів правильно застосовувати кримінальний закон до конкретних життєвих фактів, вірно кваліфікувати ті чи інші злочини по відповідному кримінальному закону.

Практичні заняття проводяться переважно у формі роз'яснення ситуаційних задач.

При підготовці до практичного заняття слухачі повинні розв'язати задачі, що вказані у плані. При цьому необхідно спиратися на ті знання, які отримані на лекціях та в процесі самостійної роботи.

Рішення задач виконується в письмовій формі в робочих конспектах (зміст задачі приводити в конспекті не потрібно). Воно повинно бути розгорнутим і мотивованим з посиланням на відповідні статті Кримінального кодексу України, постанови Пленуму Верховного Суду України, теорію кримінального права і судову практику.

Перед початком практичного заняття викладач може перевірити наявність у слухачів письмових розв'язань задач.

Після виступу слухача по конкретному питанню або по задачі йому можуть бути задані запитання по темі.

З метою розвитку у слухачів навичок основ наукової діяльності, порівняльного аналізу, в кінці планів додається перелік тем **рефератів**, після написання яких слухач має змогу виступити по темі на практичному занятті або прийняти участь у роботі секції кримінального права. Обсяг реферату до 10 друкованих аркушів. Вибір теми реферату слухачом проводиться самостійно на основі переліку тем з обов'язковим узгодженням теми з викладачем, який проводить практичні заняття.

Самостійна робота

Для більш глибокого вивчення теоретичного матеріалу з тої чи іншої теми, вірного застосування кримінальних законів особлива увага повинна приділятися самостійній роботі, яка формує у кожного слухача навички самостійного мислення, почуття відповідальності.

Приступаючи до самостійного вивчення питань потрібно ознайомитись з джерелами, що є необхідними для кожної теми, розподілити питання на більш та менш складні. Виконуючи самостійну роботу, слухачи повинні законспектувати всі питання, поступово ускладнюючи завдання і уникаючи механічного переписування джерел. Окремо слід виділяти основні теоретичні положення, ключові слова, спеціальні терміни.

Перевірка виконання самостійної роботи може бути проведена викладачем на семінарських чи практичних заняттях.

При визначенні оцінки знань слухачів викладач повинен керуватися критеріями і положеннями розробленими Міністерством освіти і науки України, а також методичними рекомендаціями з питань організації та здійснення навчального процесу.

Тема 1. Загальні положення кваліфікації кримінальних правопорушень

Вид заняття: семінарське

Навчальні питання:

1. Поняття та значення кваліфікації кримінальних правопорушень.
2. Підстави та передумови кваліфікації кримінальних правопорушень.
3. Принципи кваліфікації кримінальних правопорушень.
4. Види та функції кваліфікації кримінальних правопорушень.
5. Механізм та правила кваліфікації кримінальних правопорушень.
6. Етапи та стадії кваліфікації кримінальних правопорушень.
7. Значення судових роз'яснень для кваліфікації кримінальних правопорушень.

Теми рефератів та доповідей:

1. Поняття правильної кримінально-правової кваліфікації.
2. Презумпція правильності кримінально-правової кваліфікації.
3. Питання матеріального кримінального права, вирішення яких обумовлене правильною кваліфікацією.
4. Процесуальне та криміналістичне значення правильної кваліфікації.
5. Кримінологічне значення правильної кваліфікації.
6. Кримінально-правова кваліфікація як функція державних органів.
7. Обов'язковість кримінально-правової кваліфікації.
8. Проведення кваліфікації в установленій процесуальній формі.
9. Принцип офіційності кримінально-правової кваліфікації.
10. Принцип об'єктивності кримінально-правової кваліфікації.
11. Принцип точності кримінально-правової кваліфікації.
12. Види суб'єкта кримінально-правової кваліфікації.
13. Значення ознак суб'єкта для розмежування складів кримінальних правопорушень.
14. Формула кваліфікації кримінальних правопорушень та формулювання обвинувачення.
15. Співвідношення стадій та етапів кваліфікації кримінальних правопорушень.
16. Результат кримінально-правової кваліфікації.
17. Юридичне закріплення результатів кримінально-правової кваліфікації.
18. Відмежування складів кримінальних правопорушень від складів адміністративних.

Індивідуальні навчально-дослідні завдання:

1. Підготуйте огляд наукової статті:
2. Які органи вправі давати вказівки з приводу кримінально-правової кваліфікації? (випишіть відповідні статті КПК).
3. В яких процесуальних документах закріплюються результати кримінально-правової кваліфікації? (випишіть відповідні статті КПК).
4. Який порядок зміни кримінально-правової кваліфікації, як він регламентований в КПК України (випишіть відповідні статті КПК)?
5. Складіть список діючих постанов Пленуму Верховного Суду України, в яких роз'яснюються питання, пов'язані з кваліфікацією злочинів. Укажіть, які саме питання кваліфікації там роз'яснені (у вигляді таблиці):

Назва постанови, ким і коли прийнята	Питання кваліфікації, які роз'яснені та пункт	Примітки

Література:

1. Андрушко П. П. Об'єкти кримінально-правової кваліфікації: поняття, види // Проблеми юридичної кваліфікації (Теорія і практика): тези міжнародної наукової конференції Вісник Академії адвокатури України. К.: Видавничий центр Академії адвокатури України, 2010. число 1 (17). С. 150-157.
2. Андрушко П. П. Кваліфікація злочинів: поняття та види. *Вісник прокуратури*. 2003. № 12 (30). С 48-55.
3. Баулін Ю. В. Питання юридичної кваліфікації в діяльності Конституційного Суду України // Проблеми юридичної кваліфікації (Теорія і практика): тези міжнародної наукової конференції Вісник Академії адвокатури України. К.: Видавничий центр Академії адвокатури України, 2010. число 1 (17). С. 117-119.
4. Гончаренко В. Г. Пізнавальна функція юридичної кваліфікації // Проблеми юридичної кваліфікації (Теорія і практика): тези міжнародної наукової конференції Вісник Академії адвокатури України. К.: Видавничий центр Академії адвокатури України, 2010. число 1 (17). С. 106-108.
5. Ковальський В. С. Кваліфікація діянь і реалізація охоронної функції права // Проблеми юридичної кваліфікації (Теорія і практика): тези міжнародної наукової конференції Вісник Академії адвокатури України. К.: Видавничий центр Академії адвокатури України, 2010. число 1 (17). С. 183-188.
6. Мармура О. З. Система ознак, що кваліфікують злочин за кримінальним правом України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право.

Львівський державний університет внутрішніх справ МВС України, Львів, 2016. 270 с.

7. Музика А. А. Категорія «кваліфікація злочину» та інші суміжні категорії в аспекті формулювання тем дисертаційних досліджень // Проблеми юридичної кваліфікації (Теорія і практика): тези міжнародної наукової конференції Вісник Академії адвокатури України. К.: Видавничий центр Академії адвокатури України, 2010. число 1 (17). С. 161-163.

8. Навроцький В. О. Функції кримінально-правової кваліфікації та сучасність // Проблеми юридичної кваліфікації (Теорія і практика): тези міжнародної наукової конференції Вісник Академії адвокатури України. К.: Видавничий центр Академії адвокатури України, 2010. число 1 (17). С. 109-111.

9. Навроцький В. О. Види суб'єкта кримінально-правової кваліфікації. *Право України*. 2000. № 3. С.109-113.

Рарог А. И. Законодательные конструкции и квалификация преступлений / А. И. Рарог, Ю. Б. Грачева. *Уголовное право*. 2003. № 2. С. 62-64.

10. Фесенко Є. В. Кримінально-правова кваліфікація: функціональна роль та призначення // Проблеми юридичної кваліфікації (Теорія і практика): тези міжнародної наукової конференції Вісник Академії адвокатури України. К.: Видавничий центр Академії адвокатури України, 2010. число 1 (17). С. 112-114.

11. Шапченко С. Д. Юридична кваліфікація як соціально-правове явище та деякі загальнотеоретичні аспекти // Проблеми юридичної кваліфікації (Теорія і практика): тези міжнародної наукової конференції Вісник Академії адвокатури України. К.: Видавничий центр Академії адвокатури України, 2010. число 1 (17). С. 135-138.

Питання для самоконтролю:

1. Які визначення поняття «кваліфікація кримінальних правопорушень» даються в кримінально-правовій доктрині?

2. У чому полягають історико-правові особливості кваліфікації кримінальних правопорушень?

3. Яке місце обіймає кваліфікація кримінальних правопорушень у процесі застосування правових норм?

4. Яке теоретичне та практичне значення кваліфікації кримінальних правопорушень?

5. Що таке принципи кваліфікації кримінальних правопорушень та які їх види існують?

6. Які є критерії розподілу кваліфікації кримінальних правопорушень на види?

7. У чому полягає специфіка офіційної та неофіційної кваліфікації кримінальних правопорушень?

8. Яка структура кваліфікації кримінальних правопорушень?

9. Що таке об'єкт, суб'єкт і зміст як елементи структури кваліфікації кримінальних правопорушень?
10. Які існують передумови кваліфікації кримінальних правопорушень?
11. У чому полягають теоретичні проблеми підстав кримінальної відповідальності?
12. Що вважається фактичною та юридичною підставами кваліфікації кримінальних правопорушень?
13. У чому полягають особливості юридичного закріплення результатів кваліфікації кримінальних правопорушень?
14. Що таке «виклад фактичних обставин справи»?
15. Що таке «формула кваліфікації кримінальних правопорушень» та як її складають?
16. Як здійснюється юридичне формулювання обвинувачення?
17. У чому полягає обґрунтування кваліфікації кримінальних правопорушень?
18. Які виділяють загальні правила кваліфікації кримінальних правопорушень?
19. Які є види етапів і стадій кваліфікації кримінальних правопорушень?
20. Які особливості кваліфікації кримінальних правопорушень у судовій і слідчій практиці?

Тема 2. Кримінально-правова кваліфікація за елементами складу кримінального правопорушення

Вид заняття: семінарське

Навчальні питання:

1. Склад кримінального правопорушення – права (юридична) підстава кваліфікації кримінального правопорушення.
2. Кваліфікація кримінального правопорушення за об'єктом складу кримінального правопорушення.
3. Кваліфікація кримінального правопорушення за об'єктивною стороною складу кримінального правопорушення.
4. Кваліфікація кримінального правопорушення за суб'єктом складу кримінального правопорушення.
5. Кваліфікація кримінального правопорушення за суб'єктивною стороною складу кримінального правопорушення.
6. Кваліфікація кримінального правопорушення, вчиненого за наявності кваліфікуючих (обтяжуючих) та привілейованих (пом'якшуючих) ознак складу кримінального правопорушення.

Теми рефератів та доповідей:

1. Склад кримінального правопорушення його значення для кримінально-правової кваліфікації.
2. Визнання складу кримінального правопорушення юридичною підставою кримінально-правової кваліфікації.
3. Елементи та ознаки складу кримінального правопорушення, які використовуються при кримінально-правовій кваліфікації.
4. Види складів кримінального правопорушення та їх значення для кваліфікації.
5. Об'єкти кримінально-правової кваліфікації: поняття, види.
6. Кваліфікація кримінального правопорушення, передбаченого бланкетною диспозицією.
7. Кваліфікація кримінального правопорушення за наявності у нормі оціночної ознаки.
8. Кваліфікація кримінального правопорушення, вчиненого за наявності кваліфікуючих (обтяжуючих) та привілейованих (пом'якшуючих) ознак складу злочину.

Література:

1. Брайнін Я. М. Основні питання загального вчення про склад злочину. К., 1964. 189 с.
2. Брич Л. П. Закономірності відмежування складів злочинів від складів адміністративних правопорушень за законодавством України // Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні: матеріали XII регіональної науково-практичної конференції (9-10 лютого 2006 р.). Львів: Юридичний факультет ЛНУ ім. Івана Франка, 2006. С. 326-329.
3. Брич Л. П. Закономірності розмежування складів злочинів. *Життя і право*. 2004. № 7. С. 67-75.
4. Брич Л. П. Значення ознак суб'єкта для розмежування складів злочинів. *Проблеми пенітенціарної теорії та практики*. 2005. № 10. С. 214-221.
5. Брич Л. П. Поняття розмежування складів злочинів (термінологічний аспект) // Право і лінгвістика. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Частина перша. (Сімферополь-Ялта, 18-21 вересня 2003 р.). Сімферополь: Доля, 2003. С. 69-74.
6. Брич Л. П. Предмет злочину як розмежувальна ознака складів злочинів проти довілля // Кримінальний кодекс України 2001 р. (проблеми, перспективи та шляхи вдосконалення кримінального законодавства): матеріали наук.-практ. конф. (Львів, 4-5 квітня 2003 р.). Львів: ЛІВС при НАВС України. 2003. С. 53-56.

7. Навроцький В. О. Склад злочину і його роль у процесі кримінально-правової кваліфікації. *Правничий часопис / Донецький національний університет*. 2000. Вип. 1 (4). С. 47-52.

8. Навроцький В. О. Склад злочину як програма кримінально-правової кваліфікації // *Юридический вестник / Одесская национальная юридическая академия*. О.: Астропринт. 2000. Вип. 3. С. 117-121.

9. Рябчинська О. П. Значення складу злочину для кримінально-правової кваліфікації. *Вісник Академії прокуратури України*. 2009. № 1 (14). С. 264-266.

10. Сопельник И. В. Квалификация преступлений и важность при этом объективных и субъективных признаков состава. *Митна справа*. 2004. № 3. С. 104-109.

11. Стрельцов Є. Л. Об'єкт кваліфікації злочинів // Проблеми юридичної кваліфікації (Теорія і практика): тези міжнар. наук. конф. *Вісник Академії адвокатури України*. К.: Видавничий центр Академії адвокатури України, 2010. число 1 (17). С. 131-134.

12. Сухонос В. В. Склад злочину: закон, теорія та практика : монографія / В. В. Сухонос, В. В. Сухонос (мол.). Суми: Університетська книга, 2018. 200 с.

13. Трайнин А. Н. Общее учение о составе преступления. М.: Госюриздат, 1957. 363 с.

Індивідуальні навчально-дослідні завдання:

1. Підготуйте огляд наукової статті: Рябчинська О. П. Значення складу злочину для кримінально-правової кваліфікації. *Вісник Академії прокуратури України*. 2009. № 1 (14). С. 264-266.
2. Підготуйте наукове есе на тему: «Вплив конструктивних особливостей складів кримінального правопорушення на кваліфікацію кримінальних правопорушень».
3. Підготуйте короткий огляд монографії: Брайнін Я. М. Основні питання загального вчення про склад злочину. К., 1964. 189 с.

Питання для самоконтролю:

1. Яке значення мають елементи й ознаки складу кримінального правопорушення для правильної кваліфікації кримінальних правопорушень?
2. Який вплив справляють конструктивні особливості складів кримінальних правопорушень на кваліфікацію кримінальних правопорушень?
3. Які правила кваліфікації кримінальних правопорушень за об'єктом складу кримінального правопорушення?
4. Які правила кваліфікації кримінальних правопорушень за об'єктивною стороною складу кримінального правопорушення?

5. Які правила кваліфікації кримінальних правопорушень за суб'єктом складу кримінального правопорушення?

6. Які правила кваліфікації кримінальних правопорушень за суб'єктивною стороною складу кримінального правопорушення?

Тема 3. Кваліфікація закінченого кримінального правопорушення

Вид заняття: семінарське

Навчальні питання:

1. Поняття стадії кримінального правопорушення. Значення встановлення стадії кримінального правопорушення для правильної кримінально-правової кваліфікації.

2. Закінчене кримінальне правопорушення: поняття, види, значення для кваліфікації.

3. Кваліфікація простого одиничного закінченого кримінального правопорушення.

4. Кваліфікація ускладненого одиничного закінченого кримінального правопорушення.

Теми рефератів та доповідей:

1. Стадії вчинення кримінального правопорушення у кримінальному праві.

2. Поняття і ознаки закінченого кримінального правопорушення у кримінальному праві.

3. Момент закінчення кримінального правопорушення.

4. Особливості кваліфікації закінченого кримінального правопорушення.

5. Поняття та види одиничного кримінального правопорушення.

6. Критерії розмежування попередньої кримінальної протиправної діяльності та закінченого кримінального правопорушення.

Питання самостійної роботи: «Стадії вчинення кримінального правопорушення у кримінальному праві».

Література:

7. Бурдін В. М. Стадії вчинення злочину (кримінально-правове дослідження). Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2013. 232 с.

8. Дурманов Н. Д. Стадии совершения преступления по советскому уголовному праву. М.: Гос. изд-во юрид. лит., 1955. 211 с.

9. Зінченко І. А. Составные преступления. Харьков: Вид. СПД-ФО Вапнярчук Н. М., 2005. 176 с.
10. Зінченко І. О. Кваліфікація злочинів при їх множинності та конкуренції кримінально-правових норм : навч. посіб. Харків: Право, 2017. 114 с.
11. Зінченко І. О. Одичні злочини: поняття, види, кваліфікація / І. О. Зінченко, В. І. Тютюгін. Харків: Фінн, 2010. 256 с.
12. Козлов А. П. Учение о стадиях преступления. СПб.: Юрид. центр Пресс, 2002. 353 с.
13. Ришелюк А. Н. Дящиеся и продолжаемые преступления в уголовном праве : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Киев, 1992. 25 с.
14. Тихий В. П. Злочин, його види та стадії / В. П. Тихий, М. І. Панов. Київ: Проміні, 2007. 40 с.
15. Шевченко Є. В. Злочини з похідними наслідками. Харків: Вид. СПД-ФО Вапнярчук Н. М., 2005. 216 с.

Індивідуальні навчально-дослідні завдання:

1. Підготуйте короткий огляд дисертаційного дослідження: Данилюк Т. В. Теоретико-прикладні проблеми встановлення моменту закінчення злочину : дис. ... канд. юрид наук: 12.00.08. Львів, 2009. 201 с.
2. Підготуйте огляд автореферата дисертації: Ришелюк А. Н. Дящиеся и продолжаемые преступления в уголовном праве : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Киев, 1992. 25 с.
3. Підготуйте огляд монографії: Зінченко І. О. Одичні злочини: поняття, види, кваліфікація / І. О. Зінченко, В. І. Тютюгін. Харків: Фінн, 2010. 256 с.

Питання для самоконтролю:

1. Що таке стадія кримінального правопорушення?
2. Які стадії кримінального правопорушення визнані у кримінальному праві?
3. Що є структурним елементом множинності кримінальних правопорушень?
4. Яке поняття одичного кримінального правопорушення?
5. У чому значення поняття одичного кримінального правопорушення?
6. Які є види одичного кримінального правопорушення?
7. Які основні відмінності закінченого кримінального правопорушення від попередньої кримінальної протиправної діяльності?
8. Які є види ускладнених одичних кримінальних правопорушень?
9. Що таке триваючечкримінальне правопорушення?

10. Які ознаки характеризують продовжуване кримінальне правопорушення?
11. За якими ознаками продовжуваний злочин відрізняється від триваючого злочину?
12. Що таке складене кримінальне правопорушення?
13. Які ознаки притаманні кримінальному правопорушенню з похідним и наслідками?
14. Визначте правила кваліфікації одиничного закінченого кримінального правопорушення.

Тема 4. Кваліфікація незакінченого кримінального правопорушення

Вид заняття: семінарське

Навчальні питання:

1. Незакінчене кримінальне правопорушення: поняття, види, значення для кваліфікації.
2. Кваліфікація готування до кримінального правопорушення.
3. Кваліфікація замаху на кримінальне правопорушення.
4. Кваліфікація готування до кримінального правопорушення та замаху на кримінальне правопорушення при альтернативному й неконкретизованому умислі.
5. Поняття добровільної відмови від вчинення кримінального правопорушення та її ознаки.
6. Розмежування дійового каяття та добровільної відмови від вчинення кримінального правопорушення.

Питання самостійної роботи: «Кваліфікація дійового каяття та добровільної відмови від вчинення кримінального правопорушення».

Література:

1. Гембара О. Замах на злочин як вид незакінченого злочину. *Вісник Львівського інституту внутрішніх справ*. Львів. 2003. № 2 (1). С. 65-68.
2. Горностай А. В. Кримінальна відповідальність за замах на злочин. Харків: Юрайт, 2013. 232 с.
3. Гродецький Ю. В. Добровільна відмова при співучасті: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08; Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2002. 20 с.
4. Гродецький Ю. В. Об'єктивні ознаки добровільної відмови при незакінченому злочині // Проблеми законності: зб. наук. пр. / відп. ред. В. Я. Тацій. Харків: Нац. ун-т «ЮАУ», 2011. Вип. 114. С. 143–154.

5. Дякур М. Д. Відмежування замаху на злочин від готування до злочину // *Держава і право: Збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки. Випуск 39.* К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2008. С. 532-537.

6. Дякур М. Д. Добровільна відмова при вчиненні замаху на злочин // *Верховенство права у процесі державотворення та захисту прав людини в Україні: матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної конференції (28-29 квітня 2005 р.).* Острог: правничий факультет Національного університету «Острозька академія», 2005. С.323.

7. Дякур М. Д. Еволюція законодавчого визначення замаху на злочин // *Матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет конференції «Наука і життя: Українські тенденції, інтеграція у світову наукову думку» 20-25 квітня 2005 року.* Київ, 2005. Ч. 2. С. 49-51.

8. Дякур М. Д. Інститут замаху на злочин в кримінальному праві зарубіжних країн // *Держава і право : Збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки. Спецвипуск. Т. 2.* К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2005. С. 464-467.

9. Дякур М. Д. Критерії відмежування замаху на злочин від закінченого злочину. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право.* Випуск 9. Ужгород: ЛПРА, 2008. С. 384-387.

10. Дякур М. Д. Об'єктивні ознаки замаху на злочин // *Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Динаміка наукових досліджень – 2005».* Том 43. *Право.* Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2005. С. 5-6.

11. Дякур М. Д. Особливості відмежування замаху на злочин від готування до злочину // *Правове життя: сучасний стан та перспективи розвитку: Зб. тез наук. доповідей за матеріалами III Міжнародної наук.-практ. конф., м. Луцьк, 23-24 березня 2007.* Луцьк, 2007. С. 240-241.

12. Дякур М. Д. Особливості добровільної відмови при вчиненні замаху на злочин // *Матеріали конференції «Ерліхівські читання» 11-12 травня 2005 року.* Ерліхівський збірник. Юридичний факультет Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Випуск 4-5. Чернівці: Рута, 2005. С. 216-219.

13. Дякур М. Д. Особливості призначення покарання за вчинення замаху на злочин: проблеми теорії та практики // *Науковий вісник Чернівецького університету : Збірник наук. праць.* Вип. 402. *Правознавство.* Чернівці: Рута, 2007. С. 120-122.

14. Дякур М. Д. Поняття, ознаки та аналіз складу замаху на злочин. *Науковий вісник Чернівецького університету.* 2006. Вип. 348. *Правознавство.* С. 115-119.

15. Дякур М. Д. Розвиток кримінального законодавства про замах на злочин в Україні. *Науковий вісник Чернівецького університету.* 2006. Вип. 333. *Правознавство.* С.117-122.

16. Дякур М. Д. Суб'єктивні ознаки замаху на злочин // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет конференції «Сучасна українська наукова думка» (6-10 червня 2005 року). Київ, 2005. Ч. 3. С. 29-30.
17. Клименко С. В. Кримінально-правові наслідки добровільної відмови від вчинення злочину. *Науковий вісник Дніпропетровської юридичної академії МВС*. 2002. № 2. С. 137-143.
18. Маслак Н. В. Кримінальна відповідальність за готування до злочину. Харків: Право, 2010. 232 с.
19. Питецкий В. В. Применение нормы о добровольном отказе от совершения преступления. *Российская юстиция*. 2008. № 10. С.34-36.
20. Сураєва В. Кримінальна відповідальність за незакінчений злочин : чи є законним? *Юридичний журнал*. 2006. № 1. С. 108-110.
21. Тадевосян Л. З. Неоконченые преступления: монография. М.: ЮНИТИ-ДАНА, Закон и право, 2008. 207 с.
22. Тихий В. Добровільна відмова від злочину (коментар статті 17 КК України). *Вісник Конституційного Суду України*. 2004. №5. С. 117-120.
23. Тишкевич И. С. Приготовление и покушение по советскому уголовному праву (понятие и наказуемость) М.: Госюриздат, 1958. 260 с.
24. Ус О. В. Характерні помилки при кваліфікації замаху на злочин // Інтеграція юридичної науки і практики в сучасних умовах : матеріали всеукр. міжнар. наук.-практ. конф. (Запоріжжя, 26–27 серп. 2016 р.). Запоріжжя: Клас. приват. ун-т, 2016. С. 83–87.
25. Шевченко Є. В. Злочини з похідними наслідками. Х.: СПД ФО Вапнярчук Н.М., 2005. 216 с.

Темі рефератів та доповідей:

1. Кримінальна відповідальність за незакінченекримінальне правопорушення.
2. Готування до кримінального правопорушення за кримінальним законом України.
3. Замах на кримінальне правопорушення за кримінальним законом України.
4. Об'єктивні ознаки замаху на кримінальне правопорушення.
5. Критерії відмежування замаху на кримінальне правопорушення від закінченого кримінального правопорушення.
6. Кваліфікація у зв'язку з добровільною відмовою від вчинення кримінального правопорушення.
7. Інститут замаху на кримінальне правопорушення в кримінальному праві зарубіжних країн.
8. Кримінально-правові наслідки добровільної відмови від вчинення кримінального правопорушення.
9. Взаємозв'язок конструкції складу кримінального правопорушення з моментом закінчення кримінального правопорушення.

10. Відмінність добровільної відмови доведення кримінального правопорушення до кінця від дієвого каяття.

11. Кримінально-правова кваліфікація добровільної відмови доведення кримінального правопорушення до кінця.

12. Кваліфікація при «відхиленні дії» (*aberratio iktus*).

Індивідуальні навчально-дослідні завдання:

1. Підготуйте огляд наукових тез: Ус О. В. Характерні помилки при кваліфікації замаху на злочин // Інтеграція юридичної науки і практики в сучасних умовах: матеріали всеукр. міжнар. наук.-практ. конф. (Запоріжжя, 26–27 серп. 2016 р.). Запоріжжя: Клас. приват. ун-т, 2016. С. 83–87.
2. Підготуйте огляд автореферата дисертації: Гродецький Ю. В. Добровільна відмова при співучасті: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08; Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2002. 20 с.
3. Підготуйте огляд наукової публікації: Дякур М. Д. Інститут замаху на злочин в кримінальному праві зарубіжних країн // Держава і право : Збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки. Спецвипуск. Т. 2. К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2005. С. 464-467.

Питання для саморконтролю:

1. Що таке незакінчене кримінальне правопорушення?
2. Як розмежувати попередню злочинну діяльність та виявлення умислу?
3. Як кваліфікується готування до злочину при альтернативному та неконкретизованому умислі?
4. Як кваліфікується невдала співучасть?
5. Як кваліфікується досягнення змови на вчинення злочину, організації злочинної групи, участі в організованій групі?
6. Як кваліфікується закінчений злочин, який є водночас готуванням до іншого злочину?
7. Як кваліфікується невдала спроба вчинити злочин з матеріальним складом, якщо фактично заподіяна шкода є ознакою складу іншого закінченого злочину?
8. Як кваліфікується замах на злочин при альтернативному та неконкретизованому умислі?
9. Як кваліфікується злочин, об'єктивна сторона якого охоплює два чи більше діянь?
10. Як кваліфікуються дії співучасників, коли виконавець вчинив лише замах на злочин?

11. Визначте ознаки дійового каяття, що відрізняють його від добровільної відмови від вчинення злочину.
12. На яких стадіях злочину можлива добровільна відмова від вчинення злочину?
13. Визначте правила кваліфікації позитивної посткримінальної поведінки (дійове каяття).

Тема 5. Кваліфікація кримінальних правопорушень, вчинених у співучасті

Вид заняття: семінарське

Навчальні питання:

1. Співучасть у кримінальне правопорушення: поняття (об'єктивні та суб'єктивні ознаки), значення для кваліфікації кримінальне правопорушення.
2. Кваліфікація діяння виконавця (співвиконавця), організатора, підбурювача та пособника. Особливості кваліфікації діяння співучасника, який виконав декілька ролей у спільно вчиненому кримінальному правопорушенні.
3. Кваліфікація кримінальне правопорушення з урахуванням форм співучасті.
4. Кваліфікація діянь співучасників при ексцесі співучасника.
5. Кваліфікація кримінальне правопорушення зі спеціальним суб'єктом, вчиненого у співучасті.
6. Кваліфікація кримінальне правопорушення при невдалій співучасті у кримінальне правопорушенні (невдалому організаторстві, невдалому підбурюванні, невдалому пособництві).
7. Кваліфікація кримінальне правопорушення за наявності добровільної відмови співучасника.

Самостійна робота: Опрацювати матеріали Пленуму ВСУ № 13 від 23 грудня 2005 р. «Про практику розгляду судами кримінальних справ про злочини, вчинені стійкими злочинними об'єднаннями».

Теми рефератів та доповідей:

1. Поняття та ознаки співучасті у кримінальному правопорушенні.
2. Характеристика суспільної небезпеки кримінальних правопорушень, що вчиняються у співучасті.
3. Об'єктивні та суб'єктивні ознаки співучасті.
4. Форми співучасті за об'єктивним критерієм.

5. Співвиконання та співучасть з розподілом ролей. Особливості кваліфікації кримінальних правопорушень вчинених у формі співвиконання та у співучасті з розподілом ролей.
6. Форми співучасті за суб'єктивним критерієм.
7. Співучасть без попередньої змови та співучасть з попередньою змовою.
8. Особливості кваліфікації кримінальних правопорушень, які вчинені у співучасті без попередньої змови та з попередньою змовою.
9. Поняття та ознаки елементарної групи, організованої групи, злочинної організації.
10. Особливості кваліфікації кримінальних правопорушень, що вчинені організованими групами та злочинними організаціями.
11. Кримінально-правова та кримінологічна характеристика кримінальних правопорушень, що вчинені організованими групами та злочинними організаціями.
12. Види співучасників кримінального правопорушення.
13. Поняття та ознаки виконавця, організатора, підбурювача, посібника.
14. Особливості кваліфікації дій виконавця, організатора, підбурювача, посібника.
15. Експес виконавця та його види.
16. Кваліфікація дій співучасників вчинення кримінального правопорушення при кількісному та якісному експесі виконавця.
17. Добровільна відмова від доведення кримінального правопорушення до кінця при співучасті.
18. Особливості кримінально-правової кваліфікації добровільної відмови у діях виконавця, організатора, підбурювача, пособника.
19. Особливості кваліфікації кримінальних правопорушень при посередницькому виконанні та його відмінність від співучасті у кримінальному правопорушенні.
20. Поняття та ознаки причетності до кримінального правопорушення.
21. Форми причетності та їх вплив на кваліфікацію вчиненого кримінального правопорушення.

Література:

1. Про практику розгляду судами кримінальних справ про злочини, вчинені стійкими злочинними об'єднаннями : Постанова ПВСУ № 13 від 23 грудня 2005 р. // Нове кримінальне законодавство та постанови Пленуму Верховного Суду України (2001–2007 р.р.) / авт. наук. ст. та упоряд. В. В. Кузнецов. К.: Паливода А.В., 2007. 220 с.
2. Аветисян С. Проблемы соучастия в преступлении со специальным субъектом (специальным составом). *Уголовное право*. 2004. №1. С.4-6.

3. Арутюнов А. Ошибки при квалификации содеянного группой по предварительномуговору. *Российская юстиция*. 2001. № 9. С. 65-66.
4. Арутюнов А. Эксцесс исполнителя преступления, совершенного в соучастии. *Уголовное право*. 2003. № 1. С. 5-7.
5. Баулін Ю. В. Проблеми кваліфікації злочинів, вчинених злочинною організацією // Проблеми відповідальності за злочини проти громадської безпеки за новим Кримінальним кодексом України: матеріали міжнарод. наук.-практ. семінару (1-2 жовтня 2002 р.). Харків: Східно-регіональний центр гуманітарно-освітніх ініціатив, 2003.
6. Бриллиантов А. В. Квалификация преступлений по признаку их совершения группой лиц, из которых лишь одно обладает признаками субъекта преступления. *Российский судья*. 2005. № 3. С.17-20
7. Вознюк А. А. Додаткові види співучасників у українського кримінального права. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія та практика)*. 2014. № 2 (33). С. 78-81.
8. Гродецький Ю. В. Добровільна відмова при співучасті : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08; Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2002. 20 с.
9. Голіна В. В. Кримінологічні та кримінально-правові проблеми боротьби з бандитизмом. Соціально-правове і кримінологічне дослідження / Голіна В. В. – Харків : Регіон-інформ, 2004. – 210 с
10. Горбачов Д. М. Співучасть у злочинах із спеціальним суб'єктом (на прикладі злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг): дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. Київ, 2014. 230 с.
11. Горремов С. Організовані злочинні угруповання в теорії вітчизняного кримінального права. *Вісник прокуратури*. 2002. № 3.
12. Гошовська Т. В. Проблеми застосування Кримінального кодексу України в протидії організованій злочинності // Т. В. Гошовська., І. К. Туркевич. *Адвокат*. 2004. № 2.
13. Гуторова Н. А. Соучастие в преступлении по уголовному праву Украины : учеб. пособие. Харьков: Рубикон, 1997. 102 с
14. Демидова Л. Кримінальна відповідальність за участь у злочинах, вчинених злочинною організацією. *Право України*. 2003. № 1.
15. Демидова Л. М. Кримінальна відповідальність за створення злочинної організації. Харків: Вид. ФОП Вапнярчук Н. М., 2005. 256 с.
16. Кваша О. О. Співучасть у злочині: структура та відповідальність : монографія; НАН України; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2013. 560 с.
17. Дуванський О. Проблеми кваліфікації співучасті. *Юридичний вісник України*. 2005. № 19 (14 -19 травня). С. 15.
18. Єфремов С. О. Проблеми кваліфікації участі в організованому злочинному угрупованні певного виду // Проблеми юридичної кваліфікації (Теорія і практика): тези міжнародної наукової конференції Вісник Академії

адвокатури України. К.: Видавничий центр Академії адвокатури України, 2010. число 1 (17). С. 211–213.

19. Єфремов С. Організована злочинна діяльність як кримінально-правова проблема. *Прокуратура. Людина. Держава*. 2005. № 12. С.75-82.

20. Єфремов С. Різновиди організованих злочинних угруповань за чинним Кримінальним кодексом України. *Вісник прокуратури*. 2003. № 8.

21. Єфремов С. Форми участі в організованій злочинній діяльності, їх відображення у Кримінальному кодексі. *Вісник прокуратури*. 2003. № 4.

22. Жаровська Г. П. Класифікація співучасників і її підстави. *Науковий вісник Чернівецького університету: Збірник наук. праць*. Вип.147: Правознавство. Чернівці: Рута, 2002. С.109-112.

23. Жаровська Г. П. Поняття та ознаки співучасті за кримінальним правом України. *Науковий вісник Чернівецького університету: Збірник наук. праць*. Вип.154: Правознавство. Чернівці: Рута, 2002. С.103-106.

24. Жаровська Г. П. Проблема лідерства в злочинних групах. *Науковий вісник Чернівецького університету: Збірник наук. праць*. Вип.161: Правознавство. Чернівці: Рута, 2003. С.115-118.

25. Жаровська Г. П. Співучасть у злочині за кримінальним правом України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / НАН України; Інститут держави і права ім. В. М. Корецького. К., 2004.

26. Жаровська Г. П. Причинний зв'язок і співучасть: проблеми кримінально-правової теорії та практики. *Науковий вісник Чернівецького національного університету. Збірник наукових праць*. Вип. 273: Правознавство. Чернівці: Рута, 2005. С. 97-101.

27. Жук В. Г. Щодо кваліфікації злочинних об'єднань / Жук В. Г., Кузнецов В. В., Смаглюк О. В. *Адвокат*. № 4. 2005.

28. Іваненко І. В. Злочинна організація: окремі аспекти сучасного розуміння та відмінність від організованої групи. *Часопис Київського університету права*. 2006. № 1. С.144-148.

29. Козлов А. П. Соучастие: Традиции и реальность. СПб: Изд-во «Юридический центр – Пресс», 2001. 362 с.

30. Комиссаров В. Проблемы ответственности соисполнителей за совместные преступные действия и их вредные последствия / В. Комиссаров, И. Дубровин. *Уголовное право*. 2003. № 1. С. 25-28.

31. Коржанський М. Й. Група осіб як суб'єкт злочину. *Право України*. 2005. № 11. С.78-81.

32. Кубов Р. Х. Совершенствование правоприменительной практики, направленной на квалификацию преступлений, совершенных в соучастии. *Российский следователь*. 2006. № 11. С. 21-24.

33. Кузьмін С. А. До питання про наукове визначення організованої групи, як структурної складової організованої злочинності // *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. Київ, 2009. № 20. С. 215-222.

34. Лемешко О. М. Кримінально-правова оцінка потурання вчиненню злочину / О. М. Лемешко. Х.: ФІНН, 2003. 160 с.

35. Лизогуб Я. Поняття «виконавець злочину» в новому кримінальному законодавстві. Питання кваліфікації. *Вісник прокуратури*. 2003. № 3. С. 47-49.
36. Мантуляк Ю. Основні ознаки організованої групи. *Вісник прокуратури*. 2002. № 6. С. 25-27.
37. Мельник М. Види співучасників за новим Кримінальним кодексом України. *Право України*. 2001. № 11. С. 69-74.
38. Мельников А. М. Відповідальність злочинної групи при ексцесі виконавця. *Право і безпека*. 2004. № 2. С. 82-85.
39. Михайлов В. Банда: форма соучастия или сговор? *Уголовное право*. 2004. № 3. С. 53-56.
40. Мочкош Я. Форми співучасті у кримінальному праві України : проблемні питання. *Право України*. 2006. № 3. С. 113-116.
41. Навроцький В. О. Науково-методичні рекомендації з питань кваліфікації злочинів, учинених групою, групою осіб за попередньою змовою, організованою групою і злочинною організацією (розмежування різних форм співучасті та видів співучасників) // Лист Управління по розслідуванню особливо тяжких злочинів та вчинених організованими злочинними групами ГСУ МВС України. № 13/6-1764 від 31 грудня 2003 р. 18 с.
42. Невідома Н. В. Вчинення злочину організованою групою: дис. ... канд. юрид. наук за спеціальністю: 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право. Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса Національної академії правових наук України. Харків, 2015. 211 с.
43. Новицький Г. В. Поняття і форми співучасті у злочині за кримінальним правом України: Науково-практичний посібник. К.: Вища школа, 2001. 96 с.
44. Олійник Є. Особливості кваліфікації співучасті у злочинах зі спеціальним суб'єктом. *Вісник Львівського інституту внутрішніх справ*. Львів. 2003. № 2 (1). С. 111-114.
45. Орловський Р. С. Диференціація кримінальної відповідальності при співучасті // Питання боротьби зі злочинністю: зб. наук. пр. Харків: Право, 2013. Вип. 26. С. 53–63.
46. Орловський Р. С. Кваліфікація невдалої співучасті у злочині: теоретичний та практичний аспекти проблеми // Актуальні проблеми кримінальної відповідальності: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., (10–11 жовт. 2013 р.). Харків: Право, 2013. С. 135–139.
47. Орловський Р. С. Організована група як форма співучасті // Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. пр. 2014. Вип. 72. С. 393–399.
48. Орловський Р. С. Виконавець як вид співучасника у злочині. *Наук. вісн. Херсон. держ. ун-ту. Серія «Юридичні науки»*. 2014. Вип. 4, т. 2. С. 181–186.

49. Орловський Р. С. Вчинення злочину за попередньою змовою групою осіб. *Учен. зап. Таврич. нац. ун-та ім. В. І. Вернадського. Серія «Юридические науки»*. 2014. Т. 27 (66), №1. С. 187–193.

50. Орловський Р. С. До питання про підстави кримінальної відповідальності співучасників. // Теоретичні та прикладні проблеми кримінального права України: матеріали між наук.-практ. конф., (м. Луганськ, 20–21 трав. 2011 р.). Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2011. С. 373–377.

51. Орловський Р. С. Кримінальна відповідальність за невдалу співучасть. *Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна*. № 108. Серія: Право. Харків: ХНУ, 2013. Вип. 16. С. 138–141.

52. Орловський Р. С. Кримінально-правове значення форм співучасті. *Наук. вісн. Ужгород. нац. ун-ту*. 2014. №25. С. 218–222.

53. Орловський Р. С. Критерії поділу співучасників на види. *Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна*. №1106. Серія «Право». Харків: ХНУ, 2014. Вип. 17. С. 175–179.

54. Орловський Р. С. Особливості добровільної відмови виконавця злочину. *Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. Серія: Право*. 2015. Вип. 20. С. 158–163.

55. Орловський Р. С. Питання кваліфікації злочинів, вчинених за попередньою змовою групою осіб // Правовые реформы в постсоветских странах: достижения и проблемы: материалы междунар. науч.-практ. конф. (2014; Кишинэу). Кишенев: Iulian, 2014 (Tipogr. «Catetea de Sus»). С. 266–267.

56. Орловський Р. С. Підстава кримінальної відповідальності за співучасть у злочині // Правова держава: історія, сучасність та перспективи формування в Україні: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., (м. Ужгород, 28 лют. – 1 берез. 2014 р.). Херсон: Вид. дім «Гельветика», 2014. С. 184–186.

57. Орловський Р. С. Поняття і значення ексцесу співучасника. *Наук. вісн. Міжнар. гуманіст. ун-ту. Серія «Юриспруденція»*. 2015. №15. С. 105–108.

58. Орловський Р. С. Розмежування діянь виконавця та пособника злочину // Сутність та значення впливу законодавства на розвиток суспільних відносин: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 11–12 квіт. 2014 р.). Одеса: ГО «Причорноморська фундація права», 2013. Ч. II. С. 81–85.

59. Орловський Р. С. Теорії класифікації співучасників. *Наук. вісн. Херсон. держ. ун-ту. Серія «Юридичні науки»*. 2014. Вип. 1, т. 3. С. 7

60. Улицкий С. Институт соучастия в судебной практике. *Законность*. 2005. № 11. С. 25–28.

61. Ус О. В. Відмежування підбурювання до злочину від діяльності інших співучасників // Проблеми законності: Республік. міжвід. наук. зб. Харків: Нац. юрид. акад. України, 2008. Вип. 94. С. 182–189.

62. Ус О. В. Врахування мотиву та мети діяння співучасника при кваліфікації злочину // Правова держава: історія, сучасність та перспективи формування в Україні: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Ужгород, 28 лют. – 1 берез. 2014 р.). Херсон: Вид. дім «Гельветика», 2014. С. 187–190.

63. Ус О. В. Інтерпретаційна практика кваліфікації злочинів, вчинених у співучасті // Актуальні проблеми законодавства України: пріоритетні напрямки його вдосконалення: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (10–11 жовт. 2014 р.) / редкол.: В. Я. Тацій (голов. ред.), В. І. Борисов (заст. голов. ред.) та ін. Одеса: ГО «Причорноморська фундація права», 2014. С. 120–122.

64. Ус О. В. Кваліфікація злочинів з урахуванням форм співучасті: аналіз постанов Пленуму Верховного Суду України. *Наук. вісн. Херсон. держ. ун-ту. Серія «Юридичні науки»*. 2014. Вип. 2, т. 4. С. 56–61.

65. Ус О. В. Кримінальна відповідальність за підбурювання до злочину: монографія. Харків: Вид. ФОП Вапнярчук Н. М., 2007. 264 с.

66. Ус О. В. Особливості кваліфікації діянь співучасників: аналіз постанов Пленуму Верховного Суду України // Питання боротьби зі злочинністю: зб. наук. пр. Харків: Право, 2014. Вип. 27. С. 59–71.

67. Ус О. В. Правила кваліфікації злочинів, вчинених у співучасті. *Вісн. Нац. акад. прав. наук України: зб. наук. пр.* Харків: Право, 2014. №1 (76). С. 149–159.

68. Ус О. В. Спеціальні правила кваліфікації діянь співучасників: аналіз постанов Пленуму Верховного Суду України. *Право і сусп.-во*. 2014. №6-1. С. 315–321.

69. Харко Д. М. Виконавець злочину: кримінально-правова характеристика та відповідальність: дис. ... канд.юрид. наук: 12.00.08 "Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право. Ін-т держави і права ім. В.М, Конецького НАН України. Київ, 2014. 209 с.

Питання для самоконтролю:

1. Що таке співучасті у крим. правопорушенні?
2. Які об'єктивні ознаки співучасті у крим. правопорушенні?
3. Які суб'єктивні ознаки співучасті у крим. правопорушенні? У чому полягають особливості інтелектуального та вольового моментів умислу при співучасті у крим. правопорушенні. Що таке «спільність умислу співучасників»?
4. Як закон визначає види співучасників: виконавця, організатора, підбурювача та пособника крим. правопорушення?
5. У чому полягає відмінність дій організатора крим. правопорушення та інтелектуального пособника від підбурювача?
6. Які форми співучасті передбачені в законі?
7. Які підстави крим. відповідальності співучасників?
8. Які особливості кваліфікації дій співучасників та їх відповідальність при різних формах співучасті?
9. Які особливості відповідальності організаторів та учасників організованої групи чи злочинної організації передбачено у КК?
10. Що таке посереднє виконання (посередня винність)?

11. Які особливості крим. відповідальності за співучасть у крим. правопорушеннях зі спеціальним суб'єктом?

12. Які особливості відповідальності за провокацію крим. правопорушення?

13. Що таке ексцес виконавця, які його види? Як відповідають ін. співучасники при ексцесі виконавця?

14. Як відповідають співучасники при добровільній відмові виконавця? Як і за яких умов відповідає виконавець при добровільній відмові ін. співучасників?

15. Як відповідають ін. співучасники при невдалому підбурюванні та пособництві?

16. Як визначається причетність до крим. правопорушення? Які її види?

17. Чим відрізняється причетність до крим. правопорушення від співучасті у крим. правопорушенні?

18. Яку відповідальність за причетність до крим. правопорушення передбачено в КК?

Тема 6. Кваліфікація кримінальних правопорушень при конкуренції кримінально-правових норм

Вид заняття: семінарське

Навчальні питання:

1. Конкуренція кримінально-правових норм: поняття, види, значення для кваліфікації кримінального правопорушення.

2. Колізія в кримінальному праві: поняття, види, значення для кваліфікації кримінального правопорушення.

3. Відмінність конкуренції кримінально-правових норм від колізії у кримінальному праві.

4. Кваліфікація при конкуренції загальної та спеціальної норм.

5. Кваліфікація при конкуренції частини та цілого.

6. Кваліфікація злочину при конкуренції спеціальних кримінально-правових норм.

Теми рефератів та доповідей:

1. Причини виникнення та існування конкуренції кримінально-правових норм.

2. Конкуренції кримінально-правових норм та способи її вирішення.

3. Конкуренція загальної та спеціальної «охоронних» кримінально-правових норм.

4. Конкуренція «регулятивних» кримінально-правових норм.

5. Конкуренція і колізія у кримінальному праві.
6. Помилки в кваліфікації кримінального правопорушення при конкуренції кримінально-правових норм.
7. Кваліфікація кримінального правопорушення при темпоральній колізії.
8. Кваліфікація кримінального правопорушення при просторовій колізії.
9. Кваліфікація кримінального правопорушення при ієрархічній колізії.

Самостійна робота: «Співвідношення конкуренції кримінально-правових норм та колізії кримінально-правових норм»

Питання дискусійного обговорення: «Дискусійні питання кваліфікації кримінальних правопорушень при конкуренції кваліфікуючих або пом'якшуючих ознак складу кримінального правопорушення».

Індивідуальні завдання:

Підготуйте огляд наукової статті: Марітчак Т. М. Запобігання помилкам у кваліфікації злочинів URL: <http://radnuk.info/home/24775-----c.html>.

Література:

1. Государський В.Ф., Марітчак Т.М. Виявлення та виправлення помилок у кваліфікації злочинів під час розгляду справи судом у першій інстанції. *Життя і право*. 2004. № 1. С. 54-60.
2. Бойко В. В. Конкуренція правових норм. Загальнотеоретична характеристика. *Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право»*. 2012. № 1 (5).
3. Зінченко І. О. Кваліфікація злочинів при їх множинності та конкуренції кримінально-правових норм: навч. посіб. Харків: Право, 2017. 114 с.
4. Марін О. Кваліфікація злочинів при конкуренції кримінально-правових норм: Монографія. К.: Атіка, 2003. 224 с.
5. Марін О. Вирішення питань конкуренції кримінально-правових норм про злочини у сфері господарської діяльності. *Підприємництво, господарство і право*. 2001. № 9. С. 79-81.
6. Марін О. Причини виникнення та існування конкуренції кримінально-правових норм. *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. Випуск 36. Львів: Львівський національний університет ім. Івана Фрака, 2001. С. 454-460.

7. Марін О. Конкуренції кримінально-правових норм та способи її вирішення: результати соціологічного дослідження. *Підприємництво, господарство і право*. 2001. № 10. С. 67-70.
8. Марітчак Т. М. Помилки у кваліфікації злочинів: Монографія. К.: Атіка, 2004. 186 с.
9. Марітчак Т. М. Помилки в кваліфікації злочинів: результат соціологічного дослідження. *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. Вип. 36. Львів, 2001. С. 493-498.
10. Марітчак Т. М. Поняття помилок допущених при кваліфікації злочинів. *Вісник Львівського інституту внутрішніх справ*. 2001. № 1. С. 185-194.
11. Марітчак Т. М. Наслідки неправильної кримінально-правової кваліфікації. *Митна справа*. 2002. № 2. С. 93-100.
12. Марітчак Т. М. Помилки у кваліфікації злочинів як предмет судового реагування: поняття, види та процесуальні способи усунення. *Право України*. 2002. № 10. С. 44-49.
13. Марітчак Т. М. Помилки в кваліфікації злочинів при застосуванні Кримінального кодексу України 2001 року // Новий Кримінальний кодекс України: питання застосування і вивчення: матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Питання застосування нового Кримінального кодексу України» (25-26 жовтня 2001 року м.Харків). Київ-Харків: Юрінком Інтер, 2002. С. 105-107.
14. Сердюк П. Теорія конкуренції «регулятивних» кримінально-правових норм - забути чи змінити концепт? *Підприємництво, господарство і право*. 2006. № 6. С. 110-115.
15. Сердюк П. Конкуренція загальної та спеціальної «охоронних» кримінально-правових норм: проблема концепту. *Підприємництво, господарство і право*. 2006. № 9. С. 116-121.
16. Шевченко Є. В. Злочини з похідними наслідками. Х.: СПД ФО Вапнярчук Н.М., 2005. 216 с.

Питання для самоконтролю:

1. Що таке конкуренція кримінально-правових норм?
2. Які є види конкуренції?
3. Як розмежовувати конкуренцію кримінально-правових норм та колізію?
4. Які є підвиди конкуренції загальної та спеціальної норм?
5. У чому полягає відмінність ознак конкуренції норм і сукупності кримінальних правопорушень?
6. Назвіть правила кваліфікації кримінального правопорушення при конкуренції загальної та спеціальної норм.
7. Які ви знаєте форми конкуренції частини та цілого?
8. Сформулюйте правила кваліфікації кримінальних правопорушень при конкуренції частини та цілого.

9. Чи наявна конкуренція норм у ситуації, коли спосіб вчинення злочину є більш тяжким кримінальним правопорушенням, аніж «основне» кримінальне правопорушення? Визначте правило кваліфікації в такому разі.

10. Назвіть підвиди конкуренції кваліфікуючих або пом'якшуючих ознак складу кримінального правопорушення.

11. Як кваліфікується кримінальне правопорушення при конкуренції між привілейованим і особливо привілейованим складами кримінального правопорушення?

12. Як кваліфікується кримінальне правопорушення при конкуренції між привілейованим і кваліфікованим складами кримінального правопорушення?

13. Як кваліфікуються дії особи, що вчинила вбивство при перевищенні меж необхідної оборони (ст. 118 КК України) і при цьому перебувала у стані сильного душевного хвилювання (ст. 116 КК України)?

14. Як кваліфікується кримінальне правопорушення при конкуренції між кваліфікованим і особливо кваліфікованим складами кримінального правопорушення?

15. Які є правила кваліфікації кримінального правопорушення при конкуренції кваліфікуючих або пом'якшуючих ознак складу кримінального правопорушення?

Тема № 6 «Кваліфікація злочинів при конкуренції кримінально-правових норм»

Вид заняття: практичне

Навчальні питання:

1. Кваліфікація при конкуренції загальної та спеціальної норм.
2. Кваліфікація при конкуренції частини та цілого.
3. Конкуренція кваліфікуючих або пом'якшуючих ознак складу злочину.

Вирішіть тестові завдання:

1. В якій відповіді вказане правильне положення, яке стосується кваліфікації при конкуренції кримінально-правових норм:

1) при конкуренції кількох спеціальних норм, кожна з яких передбачає кваліфікований вид кримінального правопорушення, перевага надається нормі, яка передбачає найбільш тяжкий вид кримінального правопорушення;

2) при конкуренції загальної і спеціальної норми перевага надається загальній нормі;

3) при конкуренції норм скоєне кваліфікується за всіма конкуруючими нормами;

4) при конкуренції кількох спеціальних норм пріоритет надається загальній нормі;

5) конкуренція кримінально-правових норм за КК 2001 р. не може мати місця.

2. В якій відповіді вказане правильне положення, яке стосується кваліфікації при конкуренції кримінально-правових норм:

1) при конкуренції норми про складенекримінальне правопорушення і норм, які утворюють такекримінальне правопорушення, перевага надається останнім;

2) при конкуренції норм скоєне кваліфікується за всіма конкуруючими нормами;

3) при конкуренції «частини і цілого» перевага надається нормі, яка передбачає «ціле» (всекримінальне правопорушення в цілому);

4) при конкуренції кількох спеціальних норм пріоритет надається якійсь іншій нормі, що не є спеціальною;

5) при конкуренції норм покарання призначається в межах санкції статті, яка передбачає найбільш тяжкий вид кримінального правопорушення.

3. В якій відповіді вказане правильне положення, яке стосується кваліфікації при конкуренції кримінально-правових норм:

1) при конкуренції «частини і цілого» скоєне кваліфікується за сукупністю обох конкуруючих норм;

2) при конкуренції норм допускається призначення покарання більш м'якого, ніж передбачене санкцією статті кримінального закону;

3) при конкуренції норм не застосовується звільнення від кримінальної відповідальності;

4) при конкуренції норм скоєне кваліфікується за всіма конкуруючими нормами.

5) при конкуренції загальної і спеціальної норми перевага надається спеціальній нормі.

4. В якій відповіді вказане правильне положення, яке стосується кваліфікації при конкуренції кримінально-правових норм:

1) правил подолання конкуренції загальної і спеціальної норм не існує;

2) якщо скоєне не передбачене жодною із спеціальних норм, то воно кваліфікується за загальною нормою.

3) при конкуренції норм скоєне кваліфікується на розсуд особи, яка здійснює кримінально-правову кваліфікацію;

4) при конкуренції кількох спеціальних норм пріоритет надається нормі, яка більш «сприятлива» для особи, дії якої кваліфікуються;

5) при конкуренції норми про складене кримінальне правопорушення і норм, які утворюють такекримінального правопорушення, скоєне кваліфікується за сукупністю конкуруючих норм.

5. В якій відповіді вказане правильне положення, яке стосується кваліфікації при конкуренції кримінально-правових норм:

- 1) при конкуренції кількох спеціальних норм пріоритет надається загальній нормі
- 2) при конкуренції норм не застосовуються додаткові покарання, якщо вони передбачені хоча б однією із конкуруючих норм;
- 3) при конкуренції двох спеціальних норм, одна з яких передбачає вид кримінального правопорушення, вчиненого при пом'якшуючих ознаках, а інша – кваліфікований вид кримінального правопорушення, перевага надається нормі, яка передбачає найменш небезпечний вид кримінального правопорушення;
- 4) при конкуренції норм застосовується та із них, яка прийнята пізніше;
- 5) при конкуренції норм застосовується правило про пріоритет міжнародно-правових норм перед нормами національного законодавства.

Вирішіть кваліфікаційні завдання:

1. Ш. та П., відбуваючи покарання у виді позбавлення волі, розробили план втечі з виправної колонії та почали його здійснювати. Вони напали на лікаря медчастини виправної колонії К. і медсестру М., зв'язали їх, забарикадувались у приміщенні медчастини та, під погрозою позбавити життя медпрацівників фінськими ножами (ними ж виготовленими), зажадали від адміністрації виправної колонії надати в їх розпорядження заправлену автомашину, їхні вимоги було задоволено. Після виїзду з виправної колонії, втікачів вдалося затримати та обеззброїти.

Кваліфікуйте дії Ш. та П. Визначте вид конкуренції.

2. Інженер ТЕС Б. допустив до роботи електрика Н. без інструктажу, не забезпечивши цього працівника засобами індивідуального захисту. Внаслідок цього той загинув під час виконання роботи. Дайте кримінально-правову оцінку діям інженера ТЕС Б.

Визначте вид конкуренції.

3. У вечірній час П., перебуваючи у стані сп'яніння, прибув до магазину, де гримав вхідними дверима. На зауваження охоронця не реагував, а вступив з ним у суперечку. Маючи намір продемонструвати свою зухвалість, П. пішов додому, де взяв сокиру та знову прийшов до магазину. Охоронець не впускав П., і той погрожував зарубати охоронця. На виклик охоронця прибув наряд поліції. П. погрожував вбивством і працівникам поліції.

Кваліфікуйте дії П. Визначте, які норми конкурують між собою в цьому випадку.

4. Громадянин Н. наніс один удар в обличчя працівникові право-

охоронного органу у зв'язку з виконанням ним службових обов'язків, заподіявши фізичний біль.

Кваліфікуйте дії Н. Визначте норми, що конкурують і вид конкуренції.

5. Ж. взяв у свою автомашину восьмирічного хлопчика, що йшов до школи, й разом з К. завіз його на віддалену дачу останнього, щоб вимагати потім від батька хлопчика викуп. Вони зачинили дитину в підвал, лишили йому їжу та закрили люк, а самі почали обдумувати деталі майбутньої «операції». Уранці Ж. і К. виявили, що хлопчик задихнувся від нестачі повітря.

Кваліфікуйте дії Ж. та К. Визначте норми, що конкурують, і вид конкуренції.

6. К. і Ж., перебуваючи в нетверезому стані, з хуліганських спонукань побили незнайомих їм раніше Ч. і Г. При цьому Ч. були заподіяні середньої тяжкості тілесні ушкодження, а Г. - тяжкі тілесні ушкодження, внаслідок яких через тиждень останній помер у лікарні.

Кваліфікуйте дії К. і Ж. Визначте вид конкуренції.

Література:

1. Готін О. Подвійні стандарти спеціальних кримінально-правових норм: деякі міркування з приводу здобутків та витрат криміналізації. *Підприємництво, господарство і право*. 2005. № 10. С. 133-137.

2. Зінченко І. О. Кваліфікація злочинів при їх множинності та конкуренції кримінально-правових норм: навч. посіб. Харків: Право, 2017. 114 с.

3. Кузнецов В. В. Спірні питання застосування закону про кримінальну відповідальність при конкуренції між привілейованим та особливо привілейованим складами злочину // Реформування кримінального та кримінально-процесуального законодавства України: сучасний стан та перспективи: матеріали Всеукр. наук.-практ. конферен. Івано-Франківськ, 2005.

4. Лилак Д. Колізія і конкуренція законів. *Право України*. 2001. № 4. С. 18-20.

5. Марін О. Кваліфікація злочинів при конкуренції кримінально-правових норм : Монографія. К.: Атіка, 2003. 224 с.

6. Марін О. Спірні питання кваліфікації при конкуренції норм про деякі посадові злочини і заподіяння тяжкого тілесного ушкодження. *Вісник Львівського інституту внутрішніх справ*. Львів, 2000. № 2. С. 190-195.

7. Марін О. Вирішення питань конкуренції кримінально-правових норм про злочини у сфері господарської діяльності. *Підприємництво, господарство і право*. 2001. № 9. С. 79-81.

8. Марін О. Причини виникнення та існування конкуренції кримінально-правових норм. *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. Випуск 36. Львів: Львівський національний університет ім. Івана Фрака, 2001. С. 454-460

9. Марін О. Конкуренції кримінально-правових норм та способи її вирішення: результати соціологічного дослідження. *Підприємництво, господарство і право*. 2001. № 10. С. 67-70.

10. Марітчак Т. М. Помилки в кваліфікації злочинів: результат соціологічного дослідження. *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. Вип. 36. Львів, 2001. С. 493-498.

11. Марітчак Т. М. Поняття помилок допущених при кваліфікації злочинів. *Вісник Львівського інституту внутрішніх справ*. 2001. № 1. С. 185-194.

12. Марітчак Т. М. Наслідки неправильної кримінально-правової кваліфікації. *Митна справа*. 2002. № 2. С. 93-100.

13. Марітчак Т. М. Помилки у кваліфікації злочинів як предмет судового реагування: поняття, види та процесуальні способи усунення. *Право України*. 2002. № 10. С. 44-49.

14. Марітчак Т. М. Помилки в кваліфікації злочинів при застосуванні Кримінального кодексу України 2001 року // Новий Кримінальний кодекс України: питання застосування і вивчення: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Питання застосування нового Кримінального кодексу України» (25-26 жовтня 2001 року м. Харків). Київ-Харків: Юрінком Інтер, 2002. С. 105-107.

15. Сердюк П. Теорія конкуренції «регулятивних» кримінально-правових норм – забути чи змінити концепт? *Підприємництво, господарство і право*. 2006. № 6. С.110-115.

16. Сердюк П. Конкуренція загальної та спеціальної «охоронних» кримінально-правових норм: проблема концепту. *Підприємництво, господарство і право*. 2006. № 9. С.116-121.

Питання для самоконтролю:

1. Що таке конкуренція кримінально-правових норм?
2. Які є види конкуренції?
3. Як розмежовувати конкуренцію кримінально-правових норм та колізію?
4. Які є підвиди конкуренції загальної та спеціальної норм?
5. У чому полягає відмінність ознак конкуренції норм і сукупності злочинів?
6. Назвіть правила кваліфікації кримінального правопорушення при конкуренції загальної та спеціальної норм.
7. Які ви знаєте форми конкуренції частини та цілого?
8. Сформулюйте правила кваліфікації кримінальних правопорушень при конкуренції частини та цілого.

9. Чи наявна конкуренція норм у ситуації, коли спосіб вчинення злочину є більш тяжким кримінальним правопорушенням, аніж «основне» кримінальне правопорушення? Визначте правило кваліфікації в такому разі.

10. Назвіть підвиди конкуренції кваліфікуючих або пом'якшуючих ознак складу кримінального правопорушення.

11. Як кваліфікується кримінальне правопорушення при конкуренції між привілейованим і особливо привілейованим складами кримінального правопорушення?

12. Як кваліфікується кримінальне правопорушення при конкуренції між привілейованим і кваліфікованим складами кримінального правопорушення?

13. Як кваліфікуються дії особи, що вчинила вбивство при перевищенні меж необхідної оборони (ст. 118 КК України) і при цьому перебувала у стані сильного душевного хвилювання (ст. 116 КК України)?

14. Як кваліфікується кримінальне правопорушення при конкуренції між кваліфікованим і особливо кваліфікованим складами кримінального правопорушення?

15. Які є правила кваліфікації кримінального правопорушення при конкуренції кваліфікуючих або пом'якшуючих ознак складу кримінального праву?

Тема № 7: «Кваліфікація множинності злочинів»

Вид заняття: семінарське

Навчальні питання:

1. Загальні правила кваліфікації множинності кримінальних правопорушень.
2. Кваліфікація повторності кримінальних правопорушень.
3. Кваліфікація сукупності кримінальних правопорушень.
4. Кваліфікація рецидиву кримінальних правопорушень.

Теми рефератів та доповідей:

1. Множинність кримінальних правопорушень: поняття та види.
2. Загальні положення кваліфікації множинності кримінальних правопорушень.
3. Кваліфікація повторності кримінальних правопорушень.
4. Кваліфікація сукупності кримінальних правопорушень.
5. Кваліфікація рецидиву кримінальних правопорушень.

Питання самостійної роботи: «Кваліфікація однорідних і тотожних кримінальних правопорушень за сукупністю».

Питання дискусійного обговорення: «Кваліфікація ідеальної сукупності кримінальних правопорушень».

Література:

1. Бажанов М. И. Множественность преступлений по уголовному праву Украины. Харьков: Право, 2000. 128с.
2. Бажанов М. И. Множественность преступлений по уголовному праву Украины / Национальная юридическая академия Украины им. Ярослава Мудрого, Харьковский центр изучения организованной преступности. Х.: Право. 2000.
3. Батиргареева В. С. Рецидивна злочинність в Україні: соціально-правові та кримінологічні проблеми: монографія. Х.: Право, 2009. 576 с.
4. Дробот Ю. В. Рецидив как квалифицирующий признак состава преступления. Вопросы практика к законодателю. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ*. 2006. № 2. С. 38-50.
5. Захаров В. Ф. Новый Кримінальний кодекс України та рецидив злочину // *Держава і право / Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України*. 2002. Вип. 15. С. 413-416.
6. Зінченко О. І. Множинність злочинів: поняття, види, призначення покарання: Монографія / Зінченко О.І., Тютюгін В.І.; За заг. ред. Тютюгіна В.І. Харків: Фінм, 2008. 336 с.
7. Зінченко І. О. Кваліфікація злочинів при їх множинності та конкуренції кримінально-правових норм навч. посіб. Харків: Право, 2017. 114 с.
8. Созанський Т. І. Кваліфікація сукупності злочинів: дис.... канд. юрид. наук : 12.00.08. Львів, 2009.
9. Кириленко О. І. Види повторності злочинів у кримінальному праві України. *Вісник Запорізького юридичного інституту МВС України*. 2001. Вип. 4 (17). С.202-208.
10. Кириленко О. І. Соціально-правові ознаки множинності злочинів // *Теорія та практика застосування чинного кримінального та кримінально-процесуального законодавства в сучасних умовах: Тези доп. наук.-практ. конф.: У 2-х ч. К.: Національна академія внутрішніх справ України, 2002. Ч. 1.*
11. Колос О. В. Повторність злочинів за Кримінальним кодексом України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право. Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Міністерство освіти і науки України, Київ, 2014. 21 с.
12. Красницький І. В. Питання призначення покарання за множинність злочинів у КК України 2001 р. // *Львівський інститут внутрішніх справ*. Львів. 2003. № 2 (1). С.180-184.

13. Михайленко П. П., Кузнецов В. В., Михайленко В. П. Рецидивна злочинність в Україні: Монографія / За заг. ред. докт. юрид. наук, проф. П. П. Михайленка. К.: ВБ «Аванпост-прим», 2009. 168 с.
14. Созанський Т. І. Види сукупності злочинів. *Вісник Львівського університету внутрішніх справ. Серія юридична*. Львів: ЛьВДУВС, 2008. Вип. 1. С. 288-294.
15. Созанський Т. І. Відмежування реальної сукупності злочинів від повторності злочинів // Актуальні питання реформування правової системи України. Збірник наукових статей за матеріалами III Міжнародної науково-практичної конференції. 29–30 травня 2009 р. Луцьк: РВВ «Вежа» Волинського державного університету ім. Л. Українки, 2006. С. 649-651.
16. Созанський Т. І. Кваліфікація ідеальної сукупності злочинів. *Вісник Львівського інституту внутрішніх справ при НАВС України*. Львів, 2001. Вип. 2. С. 167-171.
17. Созанський Т. І. Кваліфікація незаконного позбавлення волі або викрадення людини за сукупністю з суміжними посяганнями // Актуальні питання реформування правової системи України. Збірник наукових статей за матеріалами III Міжнародної науково-практичної конференції. 2–3 червня 2006 р. Луцьк: РВВ «Вежа» Волинського державного університету ім. Л. Українки, 2006. С. 223-225.
18. Созанський Т. І. Кваліфікація однорідних і тотожних злочинів за сукупністю // Державотворення та право творення в Україні: проблеми та перспективи. Матеріали Другої звітної наукової конференції (29 лютого 2008 р.). Львів: Львівський юридичний університет, 2008. С. 334-336.
19. Созанський Т. І. Необхідність законодавчого закріплення правил кваліфікації сукупності злочинів // Кримінальний кодекс України 2001 року: Проблеми застосування і перспективи удосконалення. Прогалини у кримінальному законодавстві. 12–13 вересня 2008р. Львів: Львівський університет внутрішніх справ, 2008. С. 161-165.
20. Созанський Т. І. Особливості кваліфікації сукупності злочинів за новим Кримінальним кодексом України // Теорія та практика застосування чинного кримінального і кримінально-процесуального законодавства у сучасних умовах: Тези доповідей науково-теоретичної конференції: у 2-х ч. Ч. 1. К.: Національна академія внутрішніх справ України, 2002. С. 59-62.
21. Созанський Т. І. Питання кваліфікації ідеальної сукупності злочинів у постановах Пленуму Верховного Суду України про злочини у сфері службової діяльності // Кримінальний кодекс України 2001 року: Проблеми застосування і перспективи удосконалення. 13–15 квітня 2007 року. Львів: Львівський університет внутрішніх справ, 2007. Ч. 2. С. 255-258.
22. Стрижевська А. Визначення змісту поняття «повторність злочинів». *Прокуратура, людина, держава*. 2004. № 5. С. 58-59.
23. Тацій В. Виклики сучасності і кримінальне право / В. Тацій, В. Тютюгін, Ю. Пономаренко // *Голос України*. 2016. № 16 (6270). С. 6-7.
24. Устрицька Н. І. Кваліфікація повторності злочинів: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 – кримінальне право і криминологія;

кримінально-виконавче право. Львівський державний університет внутрішніх справ. Львів, 2011.

25. Федорчук І. М. Вчинення злочину особою повторно та рецидив злочинів як обставина, як обставина, яка обтяжує покарання за кримінальним правом України. *Право і суспільство*. 2009. № 5. С.111-118.

Питання для самоконтролю:

1. Які основні відмінності множинності кримінальних правопорушень від одиничного кримінального правопорушення?

2. Назвіть види повторності кримінальних правопорушень.

3. Визначте правила кваліфікації повторності кримінальних правопорушень.

4. Чи можлива повторність неоднорідних кримінальних правопорушень?

5. У якому випадку кваліфікація відбувається за різними частинами статті без взяття до уваги кваліфікуючої ознаки «повторність»?

6. Яка відмінність повторності однорідних кримінальних правопорушень від реальної сукупності кримінальних правопорушень?

7. У чому полягає відмінність повторності кримінальних правопорушень, пов'язаної із засудженням винного за раніше вчинене ним кримінальне правопорушення від рецидиву кримінальних правопорушень?

8. Які є види сукупності кримінальних правопорушень?

9. Визначте правила кваліфікації при сукупності кримінальних правопорушень.

10. Які є види рецидиву кримінальних правопорушень?

11. Визначте правила кваліфікації при рецидивові кримінальних правопорушень.

Тема № 8 «Кваліфікація діяння при юридичній помилці у кримінальному праві»

Вид заняття: семінарське

Навчальні питання:

1. Поняття та види помилок субекта кримінального правопорушення.

2. Вплив юридичних помилок на правильну кваліфікацію кримінальних правопорушень. Поняття та зміст виправданої та невинуватої помилки субекта кримінального правопорушення.

3. Юридичні помилки субекта кримінального правопорушення:

2.1. Помилка у кримінальній протиправності діяння.

2.2. Помилка у кваліфікації кримінального правопорушення.

2.3. Помилка у виді та розмірі покарання.

3. Фактичні помилки суб'єкта кримінального правопорушення:
  - 3.1. Помилка у об'єкті складу кримінального правопорушення.
  - 3.2. Помилка у предметі кримінального правопорушення.
  - 3.3. Помилка у особі потерпілого від кримінального правопорушення.
  - 3.4. Помилка в суспільній небезпечності (характері) діяння.
  - 3.5. Помилка в суспільно небезпечних наслідках.
  - 3.6. Помилка у розвитку причинного зв'язку.
  - 3.7. Помилка у кваліфікуючих ознаках складу кримінального правопорушення.

Теми рефератів та доповідей:

1. Поняття та види помилок у кримінально-правовій кваліфікації.
2. Значення помилок у кримінально-правовій кваліфікації.
3. Фактори помилок у кримінально-правовій кваліфікації.

Питання самостійної роботи: «Виправдана та невинуватена помилки суб'єкта кримінального правопорушення».

Питання дискусійного обговорення: «Значення неправильної кримінально-правової кваліфікації при помилці виправданої та невинуватеної помилки суб'єкта кримінального правопорушення».

Література:

1. Айдинян А. В. Фактична помилка у кримінальному праві: основні теоретичні та практичні аспекти: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 - кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право. Київський національний університет ім. Тараса Шевченка. Київ, 2016. 322 с.
2. Вапсва Ю. А. Класифікація помилок в кримінальному праві: проблеми та значення. *Вісник Національного університету внутрішніх справ*. 1999. Вип. 5. С. 179-182.
3. Вапсва Ю. А. Особливості кваліфікації злочинів при наявності помилки. *Вісник Національного університету внутрішніх справ*. 2000. Вип. 10. С. 50-55.
4. Вапсва Ю. А. Поняття помилки. *Вісник Луганської академії внутрішніх справ ім. 10-річчя незалежності України*. 2000. Вип. 1. С. 134-136.
5. Воробей П. А. Теорія і практика кримінально-правового ставлення в вину : Монографія / МВС України. К.: НАВСУ, 1997. 184 с.
6. Векленко С. Законодательное определение умышленной вины нуждается в совершенствовании. *Уголовное право*. 2003. № 1. С. 15-17.
7. Вереша Р. В. Кваліфікація помилки // Проблеми юридичної кваліфікації (Теорія і практика): тези міжнародної наукової конференції

Вісник Академії адвокатури України. К.: Видавничий центр Академії адвокатури України, 2010. число 1 (17). С. 164-166.

8. Вереша Р. Помилка в кримінальному праві: поняття та основні види. *Підприємництво, господарство і право*. 2005. № 5. С.123-127.

9. Гавриш С. Б., Фесенко Є. В. Концептуальні питання застосування нового кримінального законодавства України // Новий Кримінальний кодекс України: Питання застосування і вивчення: матер. міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 25-26 жовт. 2001 р.) / Редкол.: В. В. Сташис (голов. ред.) та ін. К. - Х.: Юрінком Інтер, 2002.

10. Коляда П. В. Окремі аспекти практичного застосування нового Кримінального кодексу України // Новий Кримінальний кодекс України: Питання застосування і вивчення: матер. міжнар. наук. – практ. конф. (Харків, 25-26 жовт. 2001 р.) / Редкол.: В. В. Сташис (голов. ред.) та ін. К. – Х.: Юрінком Інтер, 2002.

11. Марітчак Т. Причини помилок у кваліфікації злочинів: результати соціологічного дослідження. *Право України*. 2001. № 7. С. 46-48.

12. Хавронюк М. Деякі проблеми встановлення вини. *Підприємництво, господарство і право*. 2003. № 2. С. 79-86.

13. Якушин В. А. Ошибка в уголовном праве и ее влияние на пределы субъективного вменения (теоретические аспекты) / Якушин В. А., Назаров В. В. Ульяновск: УлГУ, 1997. 62 с.

14. Ярмыш Н. Н. Теоретические проблемы причинно-следственной связи в уголовном праве (философско-правовой анализ): Монография /; Под науч. ред.: Сташис В. В. Харьков: Право, 2003. 512 с.

Питання для самоконтролю:

1. Визначте поняття та види помилок у кримінальному праві.
2. Як розмежовувати кримінально-правові помилки при кваліфікації злочинів і помилки у кримінальному праві?
3. Які є підвиди юридичної помилки?
4. Сформулюйте правила кваліфікації при юридичних помилках.
5. Які ви знаєте види помилок в об'єкті?
6. Як кваліфікується діяння при помилці в родовому об'єкті, якщо обстановка вчинення злочину не давала можливості визначити родову належність об'єкта посягання?
7. Як кваліфікуються помилки безпосередньому об'єкті?
8. У яких випадках помилка в особі потерпілого водночас є і помилкою в родовому об'єкті?
9. Як кваліфікується помилка в предметі в межах різнорідного посягання?
10. Як кваліфікується кримінальне правопорушення, вчинене з абсолютно непридатними засобами?
11. Як кваліфікується кримінальне правопорушення при помилці в потерпілому?

12. Назвіть види помилок у розвитку причинного зв'язку.
13. Як кваліфікується злочин при помилці в суспільно-небезпечних наслідках?
14. Як кваліфікується посягання при «відхиленні дії»?
15. Як кваліфікується посягання в ситуації, коли відповідальність за бажану та реально заподіяну шкоду передбачена різними нормами Особливої частини КК України?

Тема № 9: «Кваліфікація діянь вчинених за обставин, що виключають їх кримінальну протиправність»

Вид заняття: семінарське

Навчальні питання:

1. Поняття кваліфікації діяння, що не є кримінально протиправне.
2. Поняття, етапи та підстави кваліфікації діяння, вчиненого за наявності обставин, що виключає кримінальну протиправність діяння.
3. Особливості кваліфікації видів діянь, вчинених за обставин, що виключає їх кримінальну протиправність.

Теми рефератів та доповідей:

1. Кваліфікація необхідної оборони.
2. Кваліфікація уявної оборони.
3. Кваліфікація крайньої необхідності.
4. Кваліфікація затримання особи, що вчинила кримінальне праворушення.
5. Кваліфікація виконання наказу або розпорядження.
6. Кваліфікація виконання спец, завдання з попередження чи розкриття крим.-протиправної діяльності організованої групи чи злочинної організації.

Питання самостійної роботи: «Відповідальність за перевищення меж заподіяння шкоди».

Питання дискусійного обговорення: «Кваліфікуюче значення поведінки аотерпілої особи при необхідній обороні».

Вирішіть тестові завдання:

Варіант № 1

1. Обставини, що виключають злочинність діяння, передбачаються:

- 1) нормами КК;
- 2) нормами інших галузей права;
- 3) «1», «2»;
- 4) правозастосовчою практикою;
- 5) судовим прецедентом.

2. До обставин, що повністю нейтралізують волю особи, а отже і виключають кримінальну відповідальність, відносяться:

- 1) непереборна сила;
- 2) непереборний фізичний примус;
- 3) психічний примус;
- 4) психічний примус, що викликає стан крайньої необхідності;
- 5) «1», «2», «4».

3. Дії особи, яка обороняється:

- 1) завжди носять активний характер;
- 2) можуть носити активний характер;
- 3) завжди носять пасивний характер (ухилення, парирування ударів);
- 4) можуть носити пасивний характер;
- 5) «2», «4».

4. За перевищення меж необхідної оборони відповідальність настає:

- 1) у будь-якому випадку;
- 2) у випадках, передбачених Цивільним кодексом України;
- 3) у випадках, передбачених КК України;
- 4) у випадках, передбачених іншими нормативно-правовими актами;
- 5) «2», «3».

5. Право на необхідну оборону є:

1) відносним;
2) абсолютним;
3) може бути як відносним так й абсолютним в залежності від обставин.

4) може бути як відносним так й абсолютним в залежності від діяння особи, що обороняється.

- 5) «3», «4».

Варіант № 2

1. Для розмірності необхідної оборони необхідна:

- 1) рівність між завданою тому, хто посягає, шкодою і суспільною небезпечністю посягання;
- 2) відносна відповідність між завданою тому, хто посягає, шкодою і суспільною небезпечністю посягання;
- 3) пропорційність між завданою тому, хто посягає, шкодою і суспільною небезпечністю посягання;
- 4) «1» або «2»;
- 5) «2» або «3».

2. Про вчинений особисто акт самооборони:

- 1) громадянин повинен сповістити правоохоронні органи;
- 2) громадянин не повинен, але має право повідомити правоохоронні органи;
- 3) громадянин повинен сповістити правоохоронні органи у передбачених законом випадках;
- 4) громадянин повинен сповістити правоохоронні органи в залежності від обставин.
- 5) громадянин може сповістити правоохоронні органи на свій розсуд.

3. Необхідна оборона можлива:

- 1) тільки від злочину;
- 2) тільки від нападу;
- 3) від будь-якого суспільно небезпечного посягання;
- 4) «1» або «2»;
- 5) «2» або «3».

4. Шкода, яка завдається особі, яка вчиняє посягання, не обмежується у випадках:

- 1) нападу неосудної особи;
- 2) нападу озброєної особи;
- 3) нападу групи осіб;
- 4) спроби насильницького проникнення в житло чи інше приміщення;
- 5) «2», «3», «4».

5. Стан необхідної оборони виникає:

- 1) в момент суспільно небезпечного посягання;
- 2) з моменту припинення суспільно небезпечного посягання;
- 3) з моменту спричинення реальної шкоди суспільним відносинам;
- 4) при наявності реальної загрози спричинення шкоди особі, яка обороняється;
- 5) «1», «4».

Вирішіть кваліфікаційні задачі:

1. Нурієв, навчаючись на першому курсі інституту, мав незадовільні оцінки і пропускав заняття. Побояючись відрахування з інституту, він вирішив заподіяти собі тілесні ушкодження, потрапити до лікарні та отримати академічну відпустку від занять в інституті. З цією метою він звернувся до свого приятеля Крачка з проханням поранити його пострілом із саморобного пістолета «самопал». Нурієв написав записку, що Крачко буде стріляти в нього за його бажанням. Крачко з близької відстані заподіяв Нурієву тяжкі тілесні ушкодження і був засуджений за ч. 1 ст. 121 КК. Нурієв у касаційній скарзі просив звільнити Крачка від кримінальної відповідальності, оскільки тілесні ушкодження були заподіяні за згодою потерпілого, тому такі дії не є злочином.

Чи підлягає скарга Нурієва задоволенню?

2. Кашовар неодноразово брав в борг гроші у Савенюка. Інколи він поводив себе агресивно, вимагаючи позичити гроші. Одного дня п'яний Кашовар прийшов до Савенюка додому. Знаючи про агресивність Кашовара, Савенюк дістав з кишені перочинний ніж і розклав його. Гість знову почав вимагати дати йому в борг, але Савенюк відмовив. Тоді Кашовар почав погрожувати розправитися з Савенюком і замахнувся молотком. Савенюк, перехопивши руку нападаючого, вдарив його ножом у живіт після чого виштовхав у коридор. Від одержаної травми брюшини Кашовар помер. Савенюка засуджено судом Центрального району м. Одеси за ст. 118 КК. У вирокі суд мотивував своє рішення тим, що обраний підсудним ніж не відповідав засобу нападу.

Проаналізуйте висновок суду.

3. Фагін, Поліжаєв та Скиба у нетверезому стані поверталися з танців. Зустрівши на вулиці Владова, Бартка, Дукова і Покришева, із хуліганських спонукань почали до них чіплятися, а потім переслідувати. Вважаючи, що ці особи мають намір їх побити, Покришев і Дуков втекли, а Владов і Бартко відірвали від забору рейки, вийшли на дорогу і почали чекати на Поліжаєва та Фагіна, які до них наближалися. Останній підбіг до Бартка і вдарив його тупогранним предметом по голові, заподіявши легкі тілесні ушкодження з короткочасним розладом здоров'я. У відповідь Бартко наніс Фагіну удар по голові вбив його. Після цього він і Владов втекли з місця події. Поліжаєв та Скиба деякий час переслідували Владова і Бартка, але через темряву вони зникли. На одній з вулиць переслідувачі зустріли Процика, і запідозривши у ньому одного з учасників зіткнення, побили, заподіявши тяжкі тілесні ушкодження.

Вирішіть питання про відповідальність вказаних осіб.

4. Шофер Савицький перевозив на машині не обладнаній холодильником м'ясо до м'ясокомбінату, розташованого на відстані 150 км. Проїхавши 8 км, на дорозі він побачив Ільченка, який був у тяжкому стані. Вирішивши надати останньому допомогу, Савицький взяв його в машину і повіз до найближчої лікарні, розташованої на відстані 80 км. Після цього на м'ясокомбінаті встановили, що м'ясо зіпсувалось. Таким чином, були заподіяні збитки у великому розмірі.

Дайте кримінально-правову кваліфікацію діям Савицького.

Література:

1. Про судову практику у справах про необхідну оборону : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26 квітня 2002 р. № 1. *Вісник Верховного Суду України (Додаток)*. 2002. № 3. С. 2-4.

2. Баулин Ю. В. *Обстоятельства, исключющие преступность деяния*. Харьков: Основа, 1991. 360 с.

3. Блинська С. Г. *Кримінально-правова природа затримання особи, що вчинила злочин, як обставини, що виключає злочинність діяння: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.08; Київ. нац. ун-т внутр. справ України*. К., 2006. 19 с.

4. Гавриш С. Б. Фесенко Є. В. *Концептуальні питання застосування нового кримінального законодавства України // Новий Кримінальний кодекс України: Питання застосування і вивчення: Матер. міжнар. наук. – практ. конф. (Харків, 25-26 жовтня 2001 р.) / Редкол.: Сташис В.В. (голов. ред.) та ін. К.–Х.: Юрінком Інтер, 2002. С.11-14.*

5. Дячук С. І. *Виконання наказу чи розпорядження в кримінальному праві (основні поняття, проблеми кваліфікації, удосконалення законодавства)*. К.: Атіка, 2001. 176с.

6. Дячук С. І. *Юридична природа виконання наказу; кримінально-правова оцінка діяння особи, що віддала чи виконала протиправний наказ: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.08; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка*. К., 2000. 17 с.

7. Кругликов Л. Л., Савинов В. Н. *Квалифицирующие обстоятельства: понятие, виды, влияние на квалификацию пре ступлений: Учебное пособие*. Ярославль, 1978.

8. Лісова Н. В. *Крайня необхідність як обставина, що виключає злочинність діяння: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.08; НАН України. Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького*. К., 2007. 20 с.

9. Мантуляк Ю. В. *Виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації як обставина, що виключає злочинність діяння: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.08; Акад. адвокатури України*. К., 2006. 17 с.

10. Навроцький В. О. *Основи кримінально-правової кваліфікації : Навч. посібник*. – К. : Юрінком Інтер, 2006. 704 с.

11. Навроцький В. О. Проблеми кваліфікації злочинів : Конспект лекцій. – Львів : Львівський держ. ун-т, 1993. 80 с.

12. Примаченко В. Ф. Затримання особи, яка вчинила злочин, як обставина, що виключає злочинність діяння: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.08; Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ. Д., 2008. 20 с.

13. Сабитов Р. А. Посткримінальное поведение: Понятие, регулирование, последствия. Томск: Изд-во ТГУ, 1985. 193 с.

14. Ющик О. І. Кримінально-правове регулювання діяння, пов'язаного з ризиком, за законодавством України: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.08; Одес. нац. юрид. акад. О., 2004. 19 с.

15. Якімець Т. І. Крайня необхідність за кримінальним правом України: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.08; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. К., 2008. 16 с.

Питання для самоконтролю:

1. Що визнається обставинами, які виключають крим. протиправність діяння?
2. Які є види обставин, що виключають крим. протиправність діяння?
3. Соціальна корисність (соціальна прийнятність) окремих обставин, які усувають крим. протиправність діяння.
4. Етапи кваліфікації діянь, вчинених за обставин, які усувають їх крим. протиправність.
5. Якими є підстава та ознаки необхідної оборони?
6. Якими є межі необхідної оборони і за яких умов вони визнаються перевищеними?
7. В яких випадках має місце уявна оборона і які її крим.-правові наслідки?
8. Якими є підстава та ознаки затримання особи, що вчинила крим. правопорушення?
9. Якими є підстава та ознаки крайньої необхідності?
10. Якими є підстава та ознаки виконання наказу або розпорядження як обставини, що виключають крим. протиправність діяння?
11. Якими є підстава та ознаки діяння, пов'язаного з ризиком?
12. Якими є підстава та ознаки виконання спец, завдання з попередження чи розкриття крим.-протиправної діяльності організованої групи чи злочинної організації?

Тема № 10 «Кваліфікація діяння, що не є кримінально протиправним, та кваліфікація посткримінальної поведінки особи»

Вид заняття: семінарське

Навчальні питання:

1. Поняття, види та зміст діянь, що не є кримінально протиправними.
2. Кваліфікація малозначного діяння.
3. Кваліфікація діяння, вчиненого особою, яка не є суб'єктом кримінального правопорушення.
4. Кваліфікація посткримінальної поведінки особи.

Теми рефератів та доповідей:

1. Поняття, зміст та кримінально-правове значення малозначного діяння.
2. Умови правильної кваліфікації діяння, вчиненого особою, яка не є суб'єктом кримінального правопорушення.
3. Поняття, зміст та види посткримінальної поведінки особи.

Питання самостійної роботи: «Кримінально-правова кваліфікація казусу (випадку)».

Питання дискусійного обговорення: «Зміст діянь, що не є кримінально протиправними».

Література:

1. Баулин Ю. В. Причинение вреда с согласия «потерпевшего» как обстоятельство, исключающее преступность деяния / Ю. В. Баулин. – Харьков : Кроссруд, 2007. 96 с.
2. Гарбатович Д. А. Квалификация непреступных уголовноправовых деяний. М.: Юрлитинформ, 2017. 320 с.
3. Сабитов Р. А. Посткриминальное поведение: Понятие, регулирование, последствия. Томск: Изд-во ТГУ, 1985. 193 с.
4. Малозначність діяння // Велика українська юридична енциклопедія. У 20 т. Т. 17. Кримінальне право / В. Я. Тацій (відп. ред.) та ін. — 2017. — С. 495.
5. Маломуж С. І. Малозначність діяння в кримінальному праві України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Одеса, 2017. 21 с.

Питання для самоконтролю:

1. Відсутність складу кримінального правопорушення як обставина, що виключає кримінальне провадження.
2. Кваліфікація малозначних посягань.
3. Кваліфікація діянь, вчинених особами, які не досягли віку, з якого може наставати кримінальна відповідальність.
4. Окремі питання кваліфікації у зв'язку з віком особи.
5. Кваліфікація діянь, вчинених за відсутності вини.
6. Поняття випадку (казусу).
7. Кримінально-правове значення випадку.
8. Випадок і кримінально-правова кваліфікація.
9. Кваліфікуюче значення поведінки винного після закінчення злочину.
10. Загальноправове значення посткримінальної поведінки.
11. Посткримінальна поведінка, яку не враховують при кваліфікації.
12. Посткримінальна поведінка, яку враховують оцінюючи раніше вчинені діяння.
13. Посткримінальна поведінка, яка перетворює вчинене кримінального правопорушення на більш небезпечний його вид.
14. Посткримінальна поведінка, яка становить кримінальне правопорушення.
15. Позитивна посткримінальна поведінка в системі інститутів кримінального права України.
16. Поняття позитивної посткримінальної поведінки.
17. Кваліфікація при позитивній посткримінальній поведінці.
18. Умови врахування позитивної посткримінальної поведінки.

Індивідуальне завдання:

Випишіть ознаки, яким повинна відповідати позитивна посткримінальна поведінка кожного виду, передбаченого КК.

Назва злочину, стаття КК	Ознаки позитивної пост кримінальної поведінки (умови звільнення від кримінальної відповідальності)	Примітка

**Критерії оцінювання з навчальної дисципліни
«Теорія кваліфікації кримінальних правопорушень» слухачів, що
навчаються на другому (магістерському) рівні вищої освіти за
державним замовленням та за кошти фізичних, юридичних осіб за
напрямом підготовки 081 «Право»**

Розподіл балів, які отримують слухачі денної форми навчання

№ теми	Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	ІНДЗ	Самост. робота	Екзамен/Залік	Всього балів
1	1	2		1	1	40	5
2	1	2		1	1		5
3	1	2		1	1		5
4	1	2		1	1		5
5	1	2	5	1	1		10
6	1	2	5	1	1		10
7	1	2		1	1		5
8	1	2		1	1		5
9	1	2		1	1		5
10	1	2		1	1		5
	10	20	10	10	10	40	100

Розподіл балів, які отримують слухачі заочної форми навчання

№ теми	Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	ІНДЗ	Самост. робота	Екзамен/Залік	Всього балів
1	1			1	1	40	3
2	1			1	1		3
3	1			1	1		3
4	1			1	1		3
5	1	10		1	1		13
6	1	10		1	1		13
7	1		10	1	1		13
8	1			1	1		3
9	1			1	1		3
10	1			1	1		3

	10	20	10	10	10	40	100
--	----	----	----	----	----	----	-----

Порядок оцінювання знань слухачів

№ з/п	Вид навчальної діяльності	Кількість балів
1.	Робота на лекційному занятті	до 1 балу
1.	Робота на семінарському занятті	до 2 балів
2.	Робота на практичному занятті	до 5 балів
4.	Самостійна робота	до 1 балу
5.	Індивідуальна робота	до 1 балу
6.	Екзамен/Залік	до 40 балів

Семінарське заняття:

- а) письмовий контроль (контрольна робота, тестове завдання) – **0,5-1** бал;
- б) усна відповідь з питань семінарів – **0,5-1** бал;
- в) змістовні доповнення (участь у дискусії) під час обговорення питань семінарів – **0,5-1** бал;
- г) підготовка та презентація реферату, реферування наукової статті – **0,5-1** бал;

Практичне заняття:

- а) вирішення ситуативного завдання (розв'язання чи складання задачі) – **1-1,5** бала;
- б) письмовий контроль (контрольна робота, тестове завдання) – **0,5-1** бал;

Індивідуальні робота – складання таблиць, документів, написання наукової доповіді – **1-20** балів.

Самостійна робота:

- а) конспектування – **1-10** балів.

Відповідь на семінарському занятті оцінюється за наступними критеріями:

До 2 балів – слухач у повному обсязі опрацював програмний матеріал, основну і додаткову літературу, має глибокі й міцні знання, упевнено оперує набутими знаннями у вирішенні завдань, робить аргументовані висновки, може вільно висловлювати власні судження і переконувати інших, здатний презентувати власне розуміння питання.

Від 1 до 1,5 балів – слухач володіє навчальним матеріалом, формулює нескладні висновки, може узагальнювати набуті знання і частково застосовувати їх у вирішенні завдань, аргументація на достатньому рівні.

До 1 бала– слухач загалом самостійно відтворює програмний матеріал, може дати стисло характеристику питання, але у викладеному матеріалі є істотні прогалини, є певні неточності як у відтворенні матеріалу, так і у висновках, аргументація низька, використання набутих знань у вирішенні завдань на низькому рівні.

0 балів – слухач за допомогою викладача намагається відтворити матеріал, але відповідь неточна, неповна, головний зміст матеріалу не розкрито, аргументація та власне розуміння питання майже відсутні; курсант із помітними труднощами використовує певні знання у вирішенні завдань.

Доповнення на семінарському занятті передбачає стислий виступ (повідомлення) у розвиток положень, висловлених доповідачем. Доповнення не повинно повторювати аргументацію та фактичний матеріал доповідача. Цінність доповнення пролягає у вмінні привернути увагу до тих аспектів обговорюваного питання, що не знайшли свого висвітлення у виступі доповідача. При оцінюванні доповнень слухачів їх кількість не має значення.

Оцінюється доповнення за такими критеріями: значне (суттєве, змістовне, неодноразове, або якщо воно розкриває зміст навчального питання, яке не було висвітлено у попередній відповіді) – до **1 бала**.

Виконання завдань на самостійну роботу оцінюється за наступними критеріями:

- повнота, охайність і грамотність ведення конспекту;
- наявність матеріалу для висвітлення питань винесених на самостійну роботу.

Наявність всіх компонентів конспекту може бути оцінено до **1 бала**; неохайне оформлення конспекту, недостатнє відображення матеріалу заняття і самостійної роботи – бал не нараховується.

Виконання індивідуального навчально-дослідного завдання оцінюється за наступними критеріями: відповідна форма, грамотність, охайність, науковість, достатня кількість дослідженої літератури (5 джерел). За наявності всіх компонентів ІНДЗ отримує **1 бал**; обмежена кількість використаної літератури (менше 5 джерел) – **0,5 балів**; за неохайне оформлення, недостатньо повне відображення обраної теми, суттєві помилки – **0,3 бали**.

Порядок контрольного оцінювання знань слухачів

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку

90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
64-74	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

**Підсумковий контроль якості засвоєння знань слухачів з
навчальної дисципліни «Теорія кваліфікації кримінальних
правопорушень»**

Складання екзамену/заліку. У випадку, якщо слухач впродовж семестру набрав від 35 до 75 балів, він повинен скласти екзамен/залік з метою підвищення свого рейтингу, але не більше ніж на 25 балів.

Питання до екзамену/заліку складаються на основі навчальної програми дисципліни і адекватно відображають зміст усього навчального матеріалу дисципліни «Теорія кваліфікації кримінальних правопорушень». Якщо слухач за підсумками модульного контролю та складання екзамену/заліку не набрав балів, достатніх для виставлення позитивної оцінки (60 балів і більше), він має право перескласти екзамен/залік, однак при цьому не враховуються результати складання екзамену/заліку – підвищення балів здійснюється від рейтингової оцінки за результатами аудиторної роботи та модульного контролю.

Слухачі, які впродовж семестру набрали менше 35 балів, до складання екзамену/заліку не допускаються.

Оцінка «відмінно», «А» (90 – 100 балів)

1. При відповіді на питання слухач виявив глибокі, міцні, узагальнені, системні знання навчального матеріалу; здатний аргументовано використовувати їх у нестандартних ситуаціях.

2. Уміє самостійно знаходити джерело додаткової інформації та аналізувати й використовувати її, виявляє власне ставлення до неї.

3. Самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особисту позицію до них. Вільно висловлює власні судження і переконливо їх аргументує.

4. Презентує власну інтерпретацію навчального матеріалу; уміє

запропонувати проблемне або суперечливе питання для розгляду іншими студентами.

5. Відповідь слухача повна, логічна, доказова, обґрунтована, творча.

Оцінка «добре», «B» (82 – 89 балів)

1. Слухач виявляє знання і розуміння навчального матеріалу; правильно, логічно відтворює його; вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях.

2. Уміє аналізувати і систематизувати інформацію, встановлювати найсуттєвіші, зв'язки й залежності між явищами й фактами, використовуючи загальновідомі докази у власній аргументації.

3. Відповідь слухача повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями, їй бракує власних суджень.

Оцінка «добре», «C» (75 – 81)

1. Слухач виявляє знання і розуміння навчального матеріалу; правильно, логічно відтворює його; вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях.

2. Уміє аналізувати і систематизувати інформацію, встановлювати найсуттєвіші, зв'язки й залежності між явищами й фактами, використовуючи загальновідомі докази у власній аргументації.

3. Відповідь слухача повна, обґрунтована, але з певною кількістю грубих помилок, їй бракує власних суджень.

Оцінка «задовільно», «D» (68 – 74)

1. Слухач може в цілому самостійно відтворювати (на репродуктивному рівні) значну частину навчального матеріалу.

2. Здатний з помилками й неточностями дати визначення понять та пояснити їх на прикладах.

3. Відповідь слухача правильна, але неповна, недостатньо аргументована, їй бракує самостійності при оцінюванні висловлюваних суджень.

Оцінка «задовільно», «E» (60 - 67)

1. Слухач може в цілому самостійно відтворювати (на репродуктивному рівні) значну частину навчального матеріалу.

2. Здатний з помилками й неточностями дати визначення понять та пояснити їх на прикладах.

3. Відповідь слухача задовольняє мінімальні критерії.

Оцінка «незадовільно», «FX» (35 – 59)

1. Слухач розрізняє об'єкт вивчення і може фрагментарно відтворити незначну частину навчального матеріалу.

2. Відповідь його елементарна, неповна, безсистемна, складається з кількох простих речень, часто на рівні "так - ні" (при виборі правильного

варіанта із двох запропонованих викладачем). Обов'язкове повторне вивчення і перескладання відповідного розділу програмного матеріалу.

Оцінка «незадовільно», «F» (1 – 34)

1. Слухач розрізняє об'єкт вивчення і може фрагментарно відтворити незначну частину навчального матеріалу.

2. Відповідь слухача неповна, безсистемна, складається з кількох простих речень. Обов'язкове повторне вивчення і перескладання відповідного всього програмного матеріалу.

Перелік питань до екзамену/заліку

1. Місце кримінально-правової кваліфікації у процесі застосування кримінально-правових норм.

2. Поняття кваліфікації кримінальних правопорушень.

3. Значення правильної кваліфікації кримінальних правопорушень.

4. Історичні етапи розвитку проблеми кваліфікації кримінальних правопорушень.

5. Види кваліфікації кримінальних правопорушень.

6. Функції кваліфікації кримінальних правопорушень.

7. Структура кваліфікації кримінальних правопорушень.

8. Підстави та передумови кваліфікації кримінальних правопорушень.

9. Види підстав кваліфікації кримінальних правопорушень.

10. Поняття та види принципів кваліфікації кримінальних правопорушень.

11. Законність як принцип кваліфікації кримінальних правопорушень.

12. Офіційність як принцип кваліфікації кримінальних правопорушень.

13. Об'єктивність та точність як принципи кваліфікації кримінальних правопорушень.

14. Принцип індивідуальності кваліфікації кримінальних правопорушень.

15. Принцип повноти кваліфікації кримінальних правопорушень.

16. Принцип вирішення суперечливих питань на користь особи, дії якої кваліфікуються.

17. Принцип недопустимості подвійного інкримінування при кваліфікації кримінальних правопорушень.

18. Принцип стабільності кваліфікації кримінальних правопорушень.

19. Склад злочину та кваліфікація кримінальних правопорушень.

20. Значення елементів та ознак складу кримінального правопорушення для кваліфікації кримінальних правопорушень.

21. Юридичне закріплення результатів кваліфікації кримінальних правопорушень.

22. Механізм кваліфікації кримінальних правопорушень.

23. Формула кваліфікації.

24. Значення судових роз'яснень для кваліфікації.
25. Етапи та стадії кваліфікації.
26. Поняття та кваліфікація закінченого кримінального правопорушення.
27. Поняття та види попередньої кримінальної протиправної діяльності.
28. Кваліфікація готування до кримінального правопорушення.
29. Кваліфікація замаху на кримінальне правопорушення.
30. Формула кваліфікації при попередній кримінальної протиправної діяльності.
31. Кваліфікація добровільної відмови від доведення кримінального правопорушення до кінця.
32. Кваліфікація позитивної посткримінальної поведінки (дійове каяття).
33. Кваліфікація готування до кримінального правопорушення та замаху на кримінальне правопорушення при альтернативному й неконкретизованому умислі.
34. Кваліфікація посягання при «відхиленні дії».
35. Кваліфікація кримінального правопорушення, вчиненого в співучасті.
36. Формула кваліфікації кримінальних правопорушень, вчинених у співучасті.
37. Кваліфікація дій виконавця.
38. Кваліфікація дій організатора.
39. Кваліфікація дій учасників організованої групи чи злочинної організації.
40. Добровільна відмова від доведення кримінального правопорушення до кінця при співучасті.
41. Кваліфікація дій співучасників при ексцесі виконавця.
42. Кваліфікація злочину, вчиненого групою осіб і групою осіб за попередньою змовою.
43. Кваліфікація невдалої співучасті.
44. Кваліфікація дій підбурювача.
45. Кваліфікація дій пособника.
46. Кваліфікація посереднього виконавства.
47. Кваліфікація співучасті зі спеціальним суб'єктом.
48. Кваліфікація вчиненого при провокації кримінального правопорушення.
49. Кваліфікація причетності до кримінального правопорушення, її відмінність від співучасті.
50. Поняття та види конкуренції кримінально-правових норм.
51. Кваліфікація при конкуренції загальної та спеціальної норм.
52. Відмінність конкуренції від колізії.
53. Кваліфікація при конкуренції «частини та цілого».
54. Кваліфікація при конкуренції між основними та кваліфікованими складами кримінальних правопорушень.

55. Кваліфікація при конкуренції норм з обтяжуючими та пом'якшуючими обставинами.

56. Кваліфікація при конкуренції норм з пом'якшуючими обставинами.

57. Поняття та види множинності кримінальних правопорушень.

58. Кваліфікація одиничного кримінального правопорушення.

59. Кваліфікація однорідних повторних кримінальних правопорушень.

60. Розмежування сукупності кримінальних правопорушень та одиничного кримінального правопорушення.

61. Кваліфікація тотожних повторних кримінальних правопорушень.

62. Кваліфікація сукупності кримінальних правопорушень.

63. Кваліфікація рецидиву кримінальних правопорушень.

64. Кваліфікація триваючих кримінальних правопорушень.

65. Кваліфікація складених кримінальних правопорушень.

66. Кваліфікація продовжуваних кримінальних правопорушень.

67. Кваліфікація ідеальної сукупності кримінальних правопорушень.

68. Поняття та види помилок у кримінальному праві.

69. Кваліфікація при помилці в об'єкті.

70. Кваліфікація при помилці в предметі.

71. Кваліфікація готування, що утворює склад самостійного кримінального правопорушення.

72. Кваліфікація замаху з непридатними засобами.

73. Кваліфікація при помилці в потерпілому.

74. Кваліфікація при помилці в розвитку причинового зв'язку.

75. Кваліфікація при помилці в суспільно небезпечних наслідках.

76. Кваліфікація при юридичній помилці.

77. Поняття та види обставин, які усувають кримінальну протиправність діяння, та загальні положення кваліфікації діянь, вчинених за таких обставин.

78. Етапи кваліфікації діянь, вчинених за обставин, які усувають кримінальну протиправність діяння.

79. Відсутність складу кримінального правопорушення як обставина, що виключає кримінальне провадження.

80. Кваліфікація малозначних посягань.

81. Кваліфікація діянь, вчинених особами, які не досягли віку, з якого може наставати кримінальна відповідальність.

82. Кваліфікація діянь, вчинених за відсутністю вини.

83. Врахування принципу «вини» при кримінально-правовій кваліфікації.

84. Значення виду умислу для кримінально-правової кваліфікації.

85. Значення встановлення виду необережності для кримінально-правової кваліфікації.

86. Випадок і кримінально-правова кваліфікація.

87. Кваліфікуюче значення поведінки винного після закінчення злочину.

88. Посткримінальна поведінка, яку не враховують при кваліфікації.

89. Посткримінальна поведінка, яку враховують оцінюючи раніше вчинені діяння.

90. Посткримінальна поведінка, яка перетворює вчинене кримінальне правопорушення на більш небезпечний його вид.

91. Посткримінальна поведінка, яка становить кримінальне правопорушення.

92. Кваліфікація при позитивній посткримінальній поведінці.

93. Умови врахування позитивної посткримінальної поведінки.

Політика академічної доброчесності

Прослуховуючи цей курс, Ви погодились виконувати положення принципів академічної доброчесності:

- складати всі проміжні та фінальні завдання самостійно без допомоги сторонніх осіб;
- надавати для оцінювання лише результати власної роботи;
- не вдаватися до кроків, що можуть нечесно покращити ваші результати чи погіршити/покращити результати інших курсантів (студентів, слухачів);
- не публікувати відповіді на питання, що використовуються в рамках курсу для оцінювання знань курсантів (студентів, слухачів).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР / База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата зверення: 20.08.2021).

2. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III / База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата зверення: 20.08.2021).

3. Постанови Пленуму Верховного Суду в кримінальному судочинстві. 3-тє вид., допов. і перероб. Упорядник Вереша Р. В. Київ: Алерта, 2020. 294 с.

4. Постанови Пленуму Верховного суду в кримінальному судочинстві. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 400 с.

5. Правила кримінально-правової кваліфікації у постановках Пленуму Верховного Суду України: практ. посібник. Х., 2012. 197 с.

6. Практика судів України з кримінальних справ (2001–2005) / за заг. ред. В. Т. Маляренка, В. В. Сташиса ; уклад.: В. В. Сташис, В. І. Тютюгін. Київ: Юрінком Інтер, 2005. 464 с.

7. Практика судів України з кримінальних справ (2006–2007) / за заг. ред. В. В. Сташиса ; уклад.: В. В. Сташис, В. І. Тютюгін. Київ: Юрінком Інтер, 2008. – 880 с.

8. Практика судів України з кримінальних справ (2008–2011) / уклад. В. І. Тютюгін; за заг. ред. В. Я. Тація. Харків : Одісей, 2011. 568 с.
9. Практика судів України з кримінальних справ (2009–2011) / уклад. В. І. Тютюгін ; за заг. ред. В. Я. Тація. Вид. 2-ге, допов. Харків: Одісей, 2012. 504 с.
10. Практика судів України з кримінальних справ (2012–2013) / уклад. В. І. Тютюгін; за заг. ред. В. Я. Тація. – Харків : Право, 2014. 704 с.
11. Практика судів України з кримінальних справ (2014–2015 рр.) / уклад. В. І. Тютюгін; за заг. ред. В. Я. Тація. Харків: Право, 2016. 800 с.
12. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. 11-те вид., переробл. та допов. Київ : ВД «Дакор», 2019. 1384 с.
13. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / Д. С. Азаров, В. К. Гришук, А. В. Савченко [та ін.]; за заг. ред. О. М. Джужі, А. В. Савченка, В. В. Чернея. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ: Юрінком Інтер, 2018. 1104 с.
14. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України Станом на 20 січня 2018 року / За заг. ред. Глунька В. В. Київ: Видавничий дім «Професіонал», 2018. 784 с.
15. Актуальні проблеми кримінально-правової кваліфікації: навч. посіб. / за заг. ред В.В. Топчія; наук. ред. В.І. Антипова. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. 896 с.
16. Брич Л. П. Теорія розмежування складів злочинів : монографія / Л. П. Брич. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2013. 712 с.
17. Вереша Р.В. Кримінальне право України. Загальна частина. Вид.6-те, перероб. та допов. Київ: Алерта, 2020. 360 с.
18. Дудоров О. О., Хавронюк М. І. Кримінальне право : навчальний посібник [Текст] / За заг. ред. М. І. Хавронюка. К. : Ваіте, 2014. 944 с.
19. Кваліфікація злочинів : Навч. посіб. / За ред.. О. О. Дудорова, Єю О. Письменського. К. : Істина, 2010. 430 с.
20. Кваліфікація злочинів: навч. посіб. / Г. М. Анісімов, О. О. Володіна, І. О. Зінченко та ін.; за ред. М. І. Панова. 2-ге вид., допов. та випр. Х.: Право, 2017. 360 с.
21. Кваліфікація злочинів у діяльності Національної поліції України : навч. посіб. / за заг. ред. О. М. Литвинова ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : Константа, 2017. – 448 с.
22. Кваліфікація злочинів, підслідних органами внутрішніх справ : навч. посібник / В. В. Коваленко, О. М. Джужа, А. В. Савченко, В. В. Кузнецов та ін.; За заг. ред. В. В. Коваленка ; за наук. ред. О. М. Джужи та А. В. Савченка. К. : Атіка, 2011. 648 с.
23. Кримінальне право України : у питаннях та відповідях : навч. посібн. / Литвинов О. М., Житний О. О., Клемпарський М. М. та ін. ; за заг.

ред. д-ра юрид. наук, проф. О. М. Литвинова. МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2016. 328 с.

24. Кримінальне право України : Загальна частина : навчальний посібник / В. М. Трубников, М. В. Даньшин, О. О. Житний та ін.; за заг. ред. В. М. Трубникова. Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 444 с.

25. Кримінальне право України: Загальна частина : підручник / В.Я. Тацій, В.І. Тютюгін, В. І. Борисов та ін.; за ред. В. Я. Тація, В. І. Тютюгіна, В. І. Борисова. 6-те вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2020. 584 с.

26. Кримінальне право України: Особлива частина : підручник /В.Я. Тацій, В.І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін.; за ред. В. Я. Тація, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна. 6-те вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2020. 768 с.

27. Кузнецов В. В. Теорія кваліфікації злочинів: підручник / Кузнецов В. В., Савченко А. В. / За заг. ред. д.ю.н., проф. В. І. Шакуна. 5-те вид., перероб. К.: Алерта, 2013. 320 с.

28. Литвинов О. М. Кримінальне право України. Особлива частина: навч. посібник. Харків: Право, 2020. 656 с.

29. Навроцький В. О. Основи кримінально-правової кваліфікації : навч. посіб.К.: Юрінком Інтер, 2009. 512 с.

30. Навроцький В. О. Теоретичні проблеми кримінально-правової кваліфікації : монографія. К.: Атіка, 1999. 464 с.

31. Панов М. І. Загальні засади кваліфікації злочинів: лекція. Х.: Право, 2016. 104 с.

32. Пиленко Г. К. Теоретичні основи кваліфікації злочинів. Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2005. 262 с.

33. Проблеми кримінально-правової кваліфікації: навч. посіб. / М. Г. Арманов, О. О. Книженко, Н. М. Ярмиш та ін. К.: Національна академія прокуратури України, 2017. 392 с.

34. Сливич І. І. Кримінальне право України. Особлива частина : навч. посіб. / І. І. Сливич, Я. В. Ступник; М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Ужгор. нац. ун-т». Ужгород ; Херсон: Гельветика, 2014. 655 с.

35. Сухонос В. В. Кримінальне право України. Особлива частина: підручник / В. В. Сухонос, Р. М. Білоконь. Суми: Університетська книга, 2020. 672 с.

36. Ус О. В. Теорія та практика кримінально-правової кваліфікації : лекції / О. В. Ус. – Харків : Право, 2018. 368 с. : іл.

37. Фріс П. Л. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник. Харків: Фенікс, 2018. 394 с.

38. Хавронюк М. І. Кримінальні проступки: науково-практичний коментар статей Кримінального кодексу України. Київ: ВД «Дакор», 2020. 266 с.

Електронні джерела та адреси з мережі Internet:

1. Офіційний веб-портал Верховної Ради України:
<http://zakon3.rada.gov.ua/laws>.

2. Офіційне інтернет-представництво Президента України:
<http://www.president.gov.ua/>.
3. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України:
<http://www.kmu.gov.ua/>.
4. Офіційний сайт Генеральної прокуратури України:
<http://www.gp.gov.ua/>.
5. Офіційний веб-портал судової влади України: <http://court.gov.ua/>.
6. Офіційний сайт Національної академії внутрішніх справ:
<https://www.naiu.kiev.ua/>.
7. Офіційний сайт Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого: <http://nlu.edu.ua/>.
8. Офіційний сайт юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка:
<https://www.law.univ.kiev.ua/ua/>.
9. Офіційний сайт «Вісника Кримінологічної асоціації України»:
<http://www.visnikkau.org/>.
10. Офіційний сайт «Вісника асоціації кримінального права України»: <http://nauka.nlu.edu.ua/?p=600>.
11. Офіційний сайт Науково-дослідного інституту вивчення злочинності імені академіка В. В. Сташиса Національної академії правових наук України: <http://ivpz.org/>.
12. Офіційний сайт Академії правових наук України:
<http://www.aprnu.kharkiv.org/>.
13. Офіційний сайт «Вісника академії правових наук України»:
<http://visnyk.kh.ua/en>.